

Median moninaisuuden kapeneva tutkimustieto: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus Suomea koskevaan tutkimukseen 2000–2023

Ville Manninen ja Markus Mykkänen

Median moninaisuus on merkittävä tekijä demokraattisissa yhteiskunnissa. Se vaikuttaa monella tapaa poliittisen järjestelmän tehokkaaseen, reiluun ja tarkoituksenmukaiseen toimintaan. Tieto median moninaisuuden tilasta on siten tärkeää, ja tiedon tarvetta korostaa entisestään kuluvan vuoden aikana voimaan saatettava EU:n medianvapausasetus. Tarkastelemme tässä artikkelissa suomalaisen median moninaisuutta koskevaa tutkimusta systemaattisen, vuodet 2000–2023 kattavan kirjallisuuskatsauksen keinoin. Luokittelemme tutkimuksen 11 moninaisuuden alakategoriaan, minkä lisäksi tarkastelemme tutkimuksen kohteena olevia media-alustoja, tutkimuksen alueellista kattavuutta sekä käytettyjä tutkimusmenetelmiä. Tavoitteemme on arvioida suomalaisen median moninaisuutta koskevan tutkimuksen kattavuutta poliittisen järjestelmän tarpeisiin nähden. Tuloksiamme perusteella tutkimuskentällä on silmiinpistäviä tutkimusaukkoja, ja lisäksi tutkimus vaikuttaisi entisestään vähentyneen 2020-luvulla. Tutkimus keskittyy voimakkaasti vain tiettyihin median moninaisuuden alakategorioihin ja media-alustoihin. Suuri enemmistö tutkimuksesta on menetelmiltään puhtaasti määrällistä. Huomionarvoista on myös median moninaisuutta koskevan tutkimuksen keskittyminen varsin harvoille tutkijoille, vaikka moni onkin osallistunut tutkimukseen jossain määrin. Kokonaisuutena suomalaismedian moninaisuutta koskeva tutkimus ei riitä johdonmukaisen mediapolitiikan tai edes medianvapausasetuksen soveltamisen tarpeisiin.

AVAINSANAT: moninaisuus, media, mediatutkimus, mediapolitiikka, systemaattinen kirjallisuuskatsaus

Median moninaisuudesta on puhuttu ja kirjoitettu kauan, mutta keskustelu on usein jäänyt abstraktiksi: on pohdittu mitä moninaisuus on (esim. Ylikoski ja Ahva 2025; Hellman 2001; Loecherbach ym. 2020; Napoli 1999b), kuinka tarpeellista se on yhteiskunnalle (esim. Roessler 2007; Napoli 1999b) ja mitä median moninaisuudelle pitäisi tehdä (esim. Karppinen 2007; van Cuilenburg 1998). Nyt tilanne saattaa muuttua. Huhtikuussa 2024 Euroopan unioni hyväksyi kauan valmistellun asetuksen ”mediapalvelujen yhteisestä kehyksestä sisämarkkinoilla ja direktiivin 2010/13/EU muuttamisesta”.¹ Yleiskielessä siihen viitataan yleensä ”medianvapaus-

asetuksena” tai sen englanninkielisen nimityksen lyhenteellä EMFA. Asetuksen myötä keskustelu median moninaisuudesta materialisoituu käytännöllisen mediapolitiikan tasolle. Asetuksen artikkelit tulevat voimaan vaiheittain niin, että viimeisiäkin niistä tulee noudattaa EU:ssa toukokuusta 2027 alkaen.

Median moninaisuutta ei yleensä käsitellä itseisarvona, vaan se nähdään toimivan demokratian yhtenä peruskivenä (esim. Nieminen ym. 2005, 48–49). Eri valtioissa ja eri aikakausina mediapolitiikkaa on toki toteutettu myös toisin tavoittein (van Cuilenburg ja McQuail 2003). Emme tässä artikkelissa arvioi demokratiaa edistävän mediapolitiikan empiiristä toteutumista Suomessa, vaan keskitymme sen tiedollisiin edellytyksiin: tiedetäänkö suomalaismedian moninaisuudesta riittävästi? Kun viittaamme mediapolitiikan tarpeisiin, tarkoitamme sillä demokratian suunnitelmallisen edistämisen tarpeita. Tässä käsitteellistyksessä toimiva demokratia on itseisarvoinen tavoite – mediapolitiikka ja sen mekanismit, kuten medianvapausasetus, demokratian tavoittelemisen välineitä.

Medianvapausasetuksessa on pohjimmiltaan kyse median roolista demokraattisissa yhteiskunnissa. Asetuksen on tarkoitus puuttua julkisen diskurssin tarkoitukselliseen vääristämiseen ”disinformaation” avulla, minkä lisäksi sillä halutaan taata vilpittömän keskustelun ”monipuolisuus” ja ”moniarvoisuus”. Päämäärää kohti vie esimerkiksi artikkelin 22 vaatimus, jonka mukaan jäsenmaiden viranomaisten on alettava arvioida median keskittymisen vaikutuksia ”tiedotusvälineiden moniarvoisuuteen ja toimitukselliseen riippumattomuuteen”.¹ Kokonaisuudessaan medianvapausasetuksen tavoitteet ovat yleviä, mutta kuten vuosikymmeniä käyty akateeminen moninaisuus-debatti osoittaa, jo tavoitteille keskeisten käsitteiden tarkka määrittäminen on hankalaa. Määritelmät puolestaan vaikuttavat siihen, kuinka asiaa tutkitaan ja millaista tietoa siitä tuotetaan (Raeijmaekers ja Maesele 2015). Käytettävissä oleva tieto edelleen vaikuttaa siihen, mikä mediapolitiikassa nähdään kiireelliseksi, toivottavaksi tai ylipäänsä mahdolliseksi. Tapa käsitteellistää ja operationalisoida median moninaisuutta on siis seurauksiltaan poliittinen, vaikkei valinta olisikaan sellaiseksi suunniteltu (Karppinen 2005; 2006).

Suomessa Petteri Orpon hallitus täydensi kansallista lainsäädäntöä medianvapausasetuksen mukaiseksi elokuussa 2025 voimaan astuneella Lailla mediamarkkinoiden valvonnasta (408/2025). Laki muun muassa loi medianvapausasetuksen 22. artiklassa vaaditun menettelyn median moniarvoisuuden arvioimiseksi. Laissa veloitetaan yrityskauppoja kaavailevat mediatoimijat itse arvioimaan liiketoimen vaikutuksia sisältöjensä moniarvoisuuteen, mutta vain tietyn suuruisten yrityskauppojen yhteydessä. Lain mukaan myös Liikenne- ja viestintäviraston tulisi arvioida yrityskaupan vaikutukset median moniarvoisuuteen. Lain esitöistä (HE 32/2025) käy kuitenkin ilmi, ettei virastolle ole tarkoitus suunnata lisäresursseja arviointityöhön (s. 26) ja että arvio tullaan toteuttamaan ensisijaisesti mediayhtiöiden itse toimittamien tietojen

perusteella (s. 21–22). Ainakin periaatteellisesti laki silti lisää tarvetta median moninaisuuden tutkimukselle.

Myös medianvapausasetuksen perustelujen 76. kappale sekä varsinaisen asetuksen 26. artikla ovat ajankohtaisia (s. 20–21, 35–36). Niissä viitataan kansallisiin tutkijoihin, joiden tehtävä olisi tuottaa koko EU:ta koskevaa tilannekuvaa median vapaudesta ja valvoa medianvapausasetuksen kansallista soveltamista. Asetuksen noudattaminen siis edellyttää sekä viranomaisten että itsenäisten tutkijoiden huomiota suomalaisen(kin) median moninaisuudelle. Osoitamme myöhemmin, että median moninaisuudesta tulisi olla kiinnostunut myös muista kuin hallinnollisista syistä.

Luomme tässä artikkelissa yleiskuvaa median moninaisuuden tutkimuksesta 2000-luvun Suomessa. Systemaattista katsausta aihepiiriin ei ole toteutettu, vaikka ole-massa olevan tutkimustiedon hajanaisuutta ja systemaattisen tutkimuksen lisäämistä peräänkuulutettiin jo liikenne- ja viestintäministeriön taannoin tilaamassa selvityk-sessä (Ala-Fossi ym. 2018). Tarkastelemme tutkimuskenttää edellä mainittuun kat-saukseen sisältyvän, Heikki Hellmanin ja muiden (2018) jaottelun avulla, ja sen mukai-sesti käytämme sanaa ”moninaisuus” tämän empiirisen ilmiön kattokäsitteenä (vrt. Raeijmaekers ja Maesele 2015, 1050–1051).

Aloitamme käsittelemällä median moninaisuuden kytköksiä demokratiaan. Kyse ei ole moninaisuuskäsityksen täydellisestä historiasta, vaan korostamme niitä juonteita, jotka perustelevat tässä tutkimuksessa hyödyntämäämme moninaisuusmallia demo-kratian näkökulmasta. Seuraavaksi esittelemme edellä mainitun Hellmanin ym. (2018) moninaisuusmallin. Sitä seuraa systemaattisen kirjallisuuskatsauksemme menetel-män kuvaus ja tulostemme esittely. Lopuksi arvioimme tuloksiamme ja pohdimme, mitä ne kertovat suomalaismediaan kohdistuvasta moninaisuustutkimuksesta ja etenkin siitä, kuinka hyvin tutkimus palvelee demokratian (sekä vähäisemmissä mää-rin byrokratian) tarpeita.

Median moninaisuus ja demokraattinen yhteiskunta

Suomessa ja Euroopassa laajemmin median moninaisuuden oletettu yhteys demokra-tiaan kirjoitettiin sisälle mediapolitiikkaan viimeistään 1990-luvulla (Karppinen 2005, 29–30). Tosin ajatus moninaisuuden tärkeydestä kulttuurituotannossa alkoi lyödä itse-ään läpi jo 1970-luvulla (Karppinen 2006, 56). Moninaisuuden käsite on sittemmin muuttunut epämääräiseksi iskusanaksi, jolla voidaan perustella milloin mitäkin poli-tiikkaa (Hellman ym. 2018, 133; Karppinen 2005, 32; Mykkänen ja Manninen 2019; Raeijmaekers ja Maesele 2015, 1043). Emme tarjoa tässä artikkelissa moninaisuuden oikeaa määritelmää tai sen todellista merkitystä yhteiskunnassa. Käymme silti läpi median moninaisuuden keskeiset (oletetut) vaikutukset demokraattisten yhteiskun-tien toiminnalle (ks. myös Picard ja Pickard 2017, 21–24). Yhteydellä on syvät ja moni-

haaraiset juuret, eikä suomalaismedian moninaisuudesta tuotetun tiedon riittävyttä ole mahdollista arvioida ilman käsitystä moninaisuuden itsensä merkityksestä.

Median moninaisuutta ja sananvapautta laajemminkin perustellaan usein *ideoiden markkinapaikan* vertauskuvalla. Käsite on peräisin 1900-luvun yhdysvaltalaisesta oikeuskäytännöstä, mutta sen sisällölliset juuret johtavat 1600-luvulle (Napoli 1999a). Nykyään käsite yhdistetään usein John Stuart Milliin (2003 [1859]), vaikka sanapari ”ideoiden markkinapaikka” ei esiinnykään hänen pääteoksessaan. Millin ajattelu nojasi avoimen ajatustenvaihdon jalostavaan logiikkaan, jonka mukaan vapaa, järkevä keskustelu tunnistaa ajatusten markkinoilta parhaat ideat ja perustelut. Vaikkei Mill suoranaisesti kirjoittanutkaan moninaisuudesta, voidaan sen tärkeys johtaa hänen avointa kansalaiskeskustelua korostavasta ajattelustaan: hyvät päätökset syntyvät kun monia erilaisia – myös vääriä – väittämiä ja ajatuksia koetellaan julkisuudessa.

Median moninaisuuden ja demokratian yhteyttä ajatellen Millin teoriaan kuitenkin sisältyy oleellinen puute. Yleisön on usein mahdoton tunnistaa tai valita heidän kanaltaan parhaan lopputuloksen tuottavia sisältöjä (Baker 1989, 14–15). Valmiiksi olemassa oleva sisältövalikoima määrää sen, mitä yleisö voi mediasta kulutettavakseen valita ja usein myös sen, mitä se osaa kaivata (emt. 16). Vapaassa markkinakilpailussa tarjontaan taas vaikuttavat määräävästi sisältöjä kaupallisesti tuottavien ja jakelevien yritysten kannattavuuslaskelmat: kaikkia yleisöryhmiä ei kannata edes pyrkiä tavoittamaan ja palvelemaan (Berg ym. 2013, 107–115; Splichal 2007, 242–250). Demokraattisen päätöksenteon kannalta kaikkien yleisöryhmien palvelemisesta on kuitenkin etua. Tiiviisti verkottuneessa nyky-yhteiskunnassa näennäisesti henkilökohtaiset valinnat heijastuvat myös muihin, ja laajasti sivistyneen henkilön ääni vaikuttaa vaaleissa yhtä paljon kuin todellisuudesta eristäytyneen äänestäjän. C. Edwin Bakerin (2007, 30–33, 43–44) taloustieteellistä käsitteistöä mukailien mediatuotteiden kauppa tuottaa voimakkaita ulkoisvaikutuksia (*externalities*), joita mediamarkkinoiden toimijoiden ei tarvitse hinnoitella sisään tuotteisiinsa vaan jotka ne voivat jättää muun yhteiskunnan huolehdittavaksi. Demokratian kannalta kiinnostavaa ei olekaan pelkästään se, kuinka paljon ja kenelle suunnattuja mediasisältöjä markkinoilla liikkuu, vaan myös niiden laatu ja kulutus eri yleisöryhmissä.

Siinä missä Mill kannatti (lähes) rajoittamatonta ilmaisunvapautta (ks. esim. Cohen-Almagor 2017), moni muu filosofi suhtautui julkiseen keskusteluun paternalistisemmin. Toimittajaa ja itseoppinutta yhteiskuntateoreetikkoa, Walter Lippmannia (1922) siteerataan usein tässä yhteydessä. Ensimmäisen maailmansodan propagandasta vaikuttuneena Lippmann suositteli, että julkisen mielipiteen rakentaminen ja päätöksenteko ylipäänsä tulisi jättää kunkin alan asiantuntijoiden vastuulle, sillä maallikoiden aika ja ymmärrys ei riittäisi monimutkaisiin asiakokonaisuuksiin perehtymiseen (1922, 399–401; vrt. kuitenkin 1935, 168–170). Samaan aikakauteen 1900-luvun alkupuoliskolle sijoittuu myös yleisradioyhtiöiden perustaminen monessa Euroopan valtiossa, myös Suomessa. Radio nähtiin tuolloin erityisen tehokkaana kansan mieli-

piteen muokkaajana, joten se usein katsottiin turvallisimmaksi pitää valtion isällisessä ohjauksessa. Tässä moni valtio otti mallia Iso-Britannian yleisradioyhtiöstä, jonka tuolloista ohjelmapolitiikkaa voisi kuvailla kansansivistykselliseksi – tai kriittisemmin todettuna holhoavaksi (Nicholas 2014, 325). Tähän aikaan mediapolitiikka, siinä laajuudessa kuin sitä ylipäänsä harjoitettiin, perustui valtion kontrollin tarpeille ja mediarytysten taloudellisen voiton tavoittelulle (van Cuilenburg ja McQuail 2003, 189–190). Moninaisuutta kuitenkin tarvittiin yleisradiotoiminnassa houkuttelemaan erilaiset kansanryhmät vastaanottimiensa äärelle. Julkisen palvelun median ohjenuoraksi muodostuikin jo varhain ”jokaiselle jotakin” (Goodwin 2020, 43–45). Tästä näkökulmasta tärkeä kysymys on mediasisältöjen suhde eri väestöryhmiin: onko ”jokaiselle” todella tarjolla ”jotakin”? Vaikka valtioiden suhtautuminen mediaan onkin laajasti muuttunut, on ajatus jaetun yhteisen mediatilan tärkeydestä säilynyt ja jopa korostunut internetin sisällöllisen runsaudenpulan myötä (esim. Mancini 2012). Tieto kansalaisten mediarepertoaareista on oleellista, jos tavoitteena on tukea ajatustenvaihtoa ja julkista deliberaatiota.

Moninaisuustutkimus kertoo yhteiskunnan maailmankuvista

Maailmansotien kokemukset propagandasta vahvistivat ajatusta joukkoviestinnän voimasta ja kannustivat sen vaikutusten tutkimiseen (Zollman 2019, 331–333). Sotien jälkeen niin kutsuttu MCR-koulukunta (*Mass Communication Research*) tutki laajasti mediaviestien suostuttelevuutta, mutta päätyi lopulta toteamaan suorat vaikutukset oletettua vaatimattomammiksi (esim. Klapper 1960, 8; ks. kuitenkin tämän historiankirjoituksen kiistanalaisuudesta Pietilä 1994). Kyse ei ollut siitä, etteikö vaikutuksia olisi havaittu tai siitä, että käsitys median vaikutuksista olisi täysin kääntynyt päälleen (Neumann ja Guggenheim 2011). Tutkijoiden ja teoreetikoiden huomio alkoi kuitenkin laajentua median suorasta vaikutuksesta yleisön jäsenten toimijuuteen muiden muassa Stuart Hallin (1980) vaikutuksesta. Käsitys median moninaisuuden (tai sen puutteen) merkityksestä kuitenkin säilyi. Vaikkei media suoraan määrittelisikään ihmisten mielipiteitä, se valitsee tehokkaasti mielipiteiden kohteet, kuten Bernard Cohen (1963, 13) kuuluisasti huomautti. John Streetin (2001, 97) mukaan media tarjoaa yleisölle ”resurssit” (tai ainakin osan niistä resursseista), joista yksilöt rakentavat maailmankuvansa. Demokratian ja demokraattiseen yhteiskuntaan kiinnittymisen kannalta myös median tarjoamat identiteetin rakentamisen resurssit ovat mielenkiintoisia: Millaisia – ja kuinka moninaisia – arvoja ja ihmiskuvia media välittää?

Vilkaampi, nimetysti median moninaisuutta (tai ”diversiteettiä” tai ”pluralismia”) käsittelevä keskustelu käynnistyi 1960–1970-luvuilla (Karppinen 2005, 33; van Cuilenburg 1998, 41). Usein moninaisuuden nimissä ajettiin markkinaliberalismia, käytännössä radio- ja televisiomarkkinoiden avaamista kilpailulle (Karppinen 2005, 32–33)². Tässä näkökannassa moninaisuus oli ”markkinapaikan” vertauskuvan täyttymys: me-

dia on moninaista silloin kun se tarjoaa niin paljon erilaisia sisältöjä, että jokaiselle löytyy jotain kulutettavaa. Moninaisuuden tarkastelu markkinoiden näkökulmasta suuntaa huomion taloustieteellisiin mittareihin, kuten siihen kuinka tasaisesti media-tuotteiden markkinaosuudet jakautuvat eri toimijoille. Tosin median poliittisen talouden kriitikot muistuttivat jo aiemmin tunnistetuista vapaan markkinatalouden ongelmista ja korostivat tarvetta täydentää markkinaehtoista moninaisuutta sellaisilla sisällöillä, joille ei (toistaiseksi) ollut suurta yleisöä (esim. Baker 2007, 186–188; Berg ym. 2013, 115). Luontevaksi täydentäjiksi nostettiin yleisradioyhtiöt, ja moninaisuudesta muodostuikin niiden toiminnan keskeinen arvo (Yadlin ja Klein-Shagrir 2024, 166–168). Tämän moninaisuuskäsityksen yhteydessä mediaa usein kutsutaan vertauskuvallisesti ”peiliksi”, joka ”heijastaa” (tai jonka tulisi heijastaa) yhteiskuntaa koko kirjossaan (esim. Klimkiewicz 2015). Tosin on huomattava, että tällainen jo olemassa olevaa sosiaalista todellisuutta vastaava moninaisuus tarjoaa rakennuspalikoita lähinnä totuttujen maailmankuvien toistamiseen (van Cuilenburg 1998, 42). Osa teoreetikoista suositelee vähemmistöjen ja alioikeutettujen ryhmien näkemysten ylliedustusta mediassa, jotta sisältöpainotukset eivät suosisi jo entuudestaan vallalla olevia näkemyksiä (esim. Karppinen 2007; van Cuilenburg 1998). Oli johtopäätös sitten säilyttävä tai radiokaali, tarvitsee tavoitteellinen mediapolitiikka silti tietoa median välittämien arvojen ja maailmankuvien kirjosta.

Moninaisuustutkimus kertoo yleisöjen sirpaloitumisesta ja eriytymisestä

Median moninaisuudella voidaan nähdä myös haittapuolia. Niistä keskeisin lienee yleisöjen ja medioidun todellisuuden mahdollinen sirpaloituminen. Jos median tarjonta on tarpeeksi yltäkyläistä, yksilöiden on mahdollista räätälöidä mediarepertoaarinsa sellaiseksi, että siitä välittyvä maailmankuva poikkeaa merkittävältä osin muiden maailmankuvista. Silloin yksilöiden kokemusmaailmat voivat erkaantua tavalla joka haittaa yhteisistä asioista neuvottelua tai jopa estää sen (esim. van Cuilenburg 1998, 43–44; Roessler 2007, 472–473). Mill (2003 [1859], 114) toivoi vähemmistönäkemyksille, jopa ”harhaoppisille” (*heretical*), laajaa julkisuutta, jotta niistä ylipäättään voitaisiin käydä keskustelua. Mill selvästikin oletti, että vähemmistö tuntisi aina enemmistön mielipiteet ja että moninaisuutta tarvitsisi tukea vain vähemmistönäkemyksen esiin nostamisella. Mediatarjonnan runsastuminen ja median kulutuksen personointi kuitenkin muuttaa tilannetta: se ainakin teoriassa mahdollistaa yhä pienempien ja eristyneempien yleisöryhmien syntymisen (Fletcher ja Nielsen 2017, 478–482). Tosin tutkimus (ml. Fletcherin ja Nielsenin edellä mainittu) on osoittanut, että internet ei ole ainakaan toistaiseksi johtanut pelättyyn eriytymiseen (ks. myös Fletcher ym. 2019; Schrøder ym. 2024). Riskin takia on kuitenkin tärkeää seurata yleisöryhmien mahdollista eriytymistä ja eristäytymistä esimerkiksi eri alustoille ja lähteille.

Olemme edellä käsitelleet lähinnä mediasisältöjen ja niiden kulutuksen moninaisuutta sekä niiden seurauksia. Lisäksi on syytä mainita Bakerin (1989, 2007) edustama yhteiskuntafilosofinen kanta, jonka mukaan kommunikatiivisen vallan keskittyminen on sisältövaikutuksista riippumatta epädemokraattista ja ei-toivottua. Vaikka mediaa hallitseva taho (oli se sitten yritys tai jokin muu) toimisikin kansalaisten/yleisön paras etu mielessä, kansanvaltaiseen ideaaliin kuuluu vallan *jakaminen* – se on turva keskittyneen vallan väärinkäyttöä vastaan. Mikäänhän ei takaa, että (media)vallankäytön hyvä tahto jatkuisi loputtomiin tai että se vastaisi kansalaisten/yleisön käsitystä hyvästä vallankäytöstä. Baker (2007, 91) varoittaakin, että yksittäiset omistajat voivat tehdä virheitä, olla naiiveja tai vain typeriä. Median omistuksen (tai laajemmin hallinnan) keskittymisessä piilee siis aina vaaransa, ja sen takia myös tuon vallan keskittymistä tulisi pitää silmällä.

Kaikki mediaan kohdistuva valta ei kumpua suoraan omistajuudesta. Se voi pohjautua myös kulttuurillisiin käytäntöihin, joiden myötä esimerkiksi tietty sukupuoli, ihonväri, ikä, kieli, aksentti, varallisuus- ja koulutustaso tai ammattiasema johtavat etuoikeutettuun asemaan mediassa. Yksilöillä, joiden on muita helpompi päästä esille mediaan, on Streetin (2001, 234–236) mukaisesti ”pääsyn valtaa” (*access power*). Pääsyn vallan keskittymistä voidaan varsin helposti havainnoida tarkastelemalla mediassa esiintyviä ihmisiä ja näkemyksiä: Kuka ja kenen mielipiteet saavat mediassa tilaa? Kuinka moninainen median välittämä ihmiskuva on? Nämä ovat (intersektionaalisen) feministisen mediatutkimuksen keskeisiä kysymyksiä. Yleensä vastaus on, van Cuilenburgin (1998) enteilyn mukaisesti, että mediassa ääneen pääsevät ne väestöryhmät, jotka muutenkin ovat yhteiskunnassa etuoikeutetussa asemassa (esim. Niemi ja Pitkänen 2016; Perälä ja Niemi 2018). Niinpä myös pääsyn vallan keskittymistä voidaan kritisoida edellä kuvailluin perustein: se on mahdollisesti haitallista ja lähtökohtaisesti epädemokraattista. Siten myös mediassa esille pääsevien ihmisten demografiset ominaisuudet – kuten ikä, sukupuoli, etninen tausta, koulutustaso ja niin edelleen – ovat demokratialle merkityksellisiä.

Median moninaisuuden käsitteellistäminen

Median moninaisuutta koskeva kirjallisuus on varsin laaja ja monisäikeinen, ainakin kansainvälisellä tasolla tarkastellen. Onkin tavanomaista aloittaa aiheeseen pureutuminen käsitteellisen sekaannuksen erittelyllä: yksi kirjoittaa moninaisuudesta, toinen moniäänisyydestä, kolmas monipuolisuudesta, diversiteetistä tai pluralismista – ja niin edelleen. Monesti tällaista katsausta seuraa ehdotus uudesta, selventäväksi tarkoitetusta tavasta käsitteellistää ilmiö (esim. Hendrickx ym. 2020; Raeijmaekers ja Maesele 2015). Viimeksi tässä lehdessä Matleena Ylikoski ja Laura Ahva (2024, 112) kirjoittivat moniäänisyydestä ja ehdottivat Philip Napolin (1999) niin kutsutun moni-

puolisuuden ketjumallin (*diversity chain*) korvaamista kuusisaraisen tähden muotoisella hahmotuksella³. Ylikosken ja Ahvan (2024) esityksen taustalla on perusteltu kritiikki ketjumallin keskeistä lähtöoletusta kohtaan: että diversiteetin lisääntyminen yhdessä ketjun ”lenkissä” lisääisi sitä myös hierarkkisesti seuraavissa lenkeissä (Kuvio 1). Eihän suinkaan ole varmaa, että sanomalehtien omistuksen hajaantuminen (moninaisuuden kasvu lähteiden tasolla) johtaisi juttutyyppeiden lisääntymiseen (moninaisuuden kasvuun sisältöjen tasolla) ja sitä kautta monipuolisempien juttujen lukemiseen (moninaisuuden kasvuun käytön tasolla) (vrt. van der Wurff 2011).

Kuvio 1. Moninaisuusketju Napolin (1999b) mukaan

Tämän artikkelin tavoite on empiirinen, joten emme puutu moninaisuuden käsitteestä käytävään teoreettiseen keskusteluun. Edellä kuvailimme lyhyesti niitä keskustelun juonteita, jotka johtavat tässä artikkelissa sovellettavaan moninaisuusmalliin. Hyödynnämme Hellmanin ja muiden (2018) esittämää, 11 alakohtaa sisältävää moninaisuus-käsitettä. Malli kehitettiin osana liikenne- ja viestintäministeriön tilaamaa selvitystä, ja sen tarkoitus oli hahmottaa suomalaisen median moninaisuudesta saatavilla olevaa tietoa mediapolitiikan tarpeiden näkökulmasta – tavoite, johon myös tämä artikkeli pyrkii. Ehdotettu käsitteellistys pohjautuu pitkälti Napolin (1999b) malliin, jota on täydennetty muutamilta osin (Kuvio 2). Käytämme mallia taksonomisena sabluunana, emme ketjumallin mukaisena prosessikaaviona. Napoli (1999b) itse huomauttaa, että ketjumalli on lähinnä hypoteesi siitä, kuinka moninaisuuden eri osatekijöiden usein oletetaan kytkeytyvän toisiinsa, ei suinkaan tutkimuksen avulla vahvistettu prosessi. Tässä suhteessa sekä Napolin (1999b), Hellmanin ym. (2018) että Ylikosken ja Ahvan (2024) näkemykset vähintäänkin sivuavat toisiaan.

A Lähteiden moninaisuus	B Sisällön moninaisuus	C Käytön moninaisuus
A1 Mediavaihtoehtojen ja toimijoiden määrä	B1 Sisältövaihtoehtojen määrä	C1 Median käytön määrä
A2 Median omistuksen monimuotoisuus	B2 Sisältötyyppien monipuolisuus	C2 Käytön horisontaalinen monipuolisuus
A3 Sisällön tarjoajien monimuotoisuus	B3 Sisältöjen moniarvoisuus	C3 Käytön vertikaalinen monipuolisuus
A4 Sisällöntekijöiden monimuotoisuus	B4 Sisältöjen demografinen moninaisuus	

Kuvio 2. Median moninaisuuden kategoriat Hellmanin ym. (2018) mukaan

Aineisto ja menetelmä

Median moninaisuuden kaikilla osa-alueilla on vaikutuksensa yhteiskuntaan: moninaisuuden toteutumisesta riippuen media voi ylläpitää tai uudistaa olemassa olevia rakenteita; edistää tai tyypistää julkista keskustelua; ja auttaa tai haitata tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Tieto median moninaisuudesta on siis pohjimmiltaan tietoa demokratian mekanismien toiminnasta siinä missä tieto äänenlaskennan laillisuudesta tai kansalaisten luottamuksesta viranomaispäätöksiä kohtaan. Kirjallisuuskatsauksemme pyrkii kuvailemaan tuon tiedon ja sen tuotannon nykytilaa Suomessa. Tutkimuskysymyksemme ovat:

1. Mihin median moninaisuuden kategorioihin tutkimus kohdistuu?
2. Mihin media-alustoihin moninaisuuden tutkimus kohdistuu?
3. Onko median moninaisuuden tutkimuksessa aukkoja?

Vastaamme kysymyksiin systemaattisella kirjallisuuskatsauksella. Se perustuu kolmessa eri tietokannassa tehtyihin hakuihin: Valitsimme kaikki EBSCO:n tietokannat, koska se on tehokas tapa tavoittaa valtaosa kansainvälisistä julkaisukanavista. Finna puolestaan on kattava kotimaisten kokoelmien ja julkaisukanavien tietokanta. Lopuksi tutkimme myös Valtioneuvoston julkaisuarkisto Valton lähteitä, koska se kattaa julkishallinnon tilaamat ja tuottamat, usein vertaisarvioimattomat selvitykset ja raportit.

Aineistohaku toteutettiin 18.5.2023, ja sitä täydennettiin loppuvuoden 2023 osalta 30.5.2024. Haku kattaa vuodet 2000–2023. EBSCO-tietokantojen osalta haku rajattiin vertaisarvioiduksi merkittyihin lähteisiin, ja se kohdistui tietueiden abstrakteihin seuraavalla hakuketjulla:

(Finland OR Finnish) AND (media OR journalis*) AND (pluralis* OR divers*)

Finna-tietokannassa haku rajattiin kirjoihin, väitöskirjoihin, lisenasiatintöihin, konferenssijulkaisuihin, tutkimusraportteihin ja tutkimusjulkaisuihin. Tässä tietokannassa haku kohdistui aihe-kenttään seuraavalla hakuketjulla:

(media OR journalis*) AND (moninai* OR monipuolis* OR keskittyminen OR keskittyneisyys OR pluralis* OR monimuotoi* OR moniarvoi*)

Valto-arkiston hakutoiminnallisuus on rajattu, joten sen osalta tarkastelimme kaikkia 2000–2023 julkaistuja, seuraavilla asiasanoilla merkittyjä julkaisuja:

media, media-ala, mediankäyttö, mediapolitiikka, mediayhtiöt, joukkoviestimet, journalismi, sanomalehdet, aikakauslehdet, lehdistö, televisio, televisio (joukkoviestimet), televisio-ohjelmat, radio, radio (joukkoviestimet), radio-ohjelmat, audiovisuaalinen ala

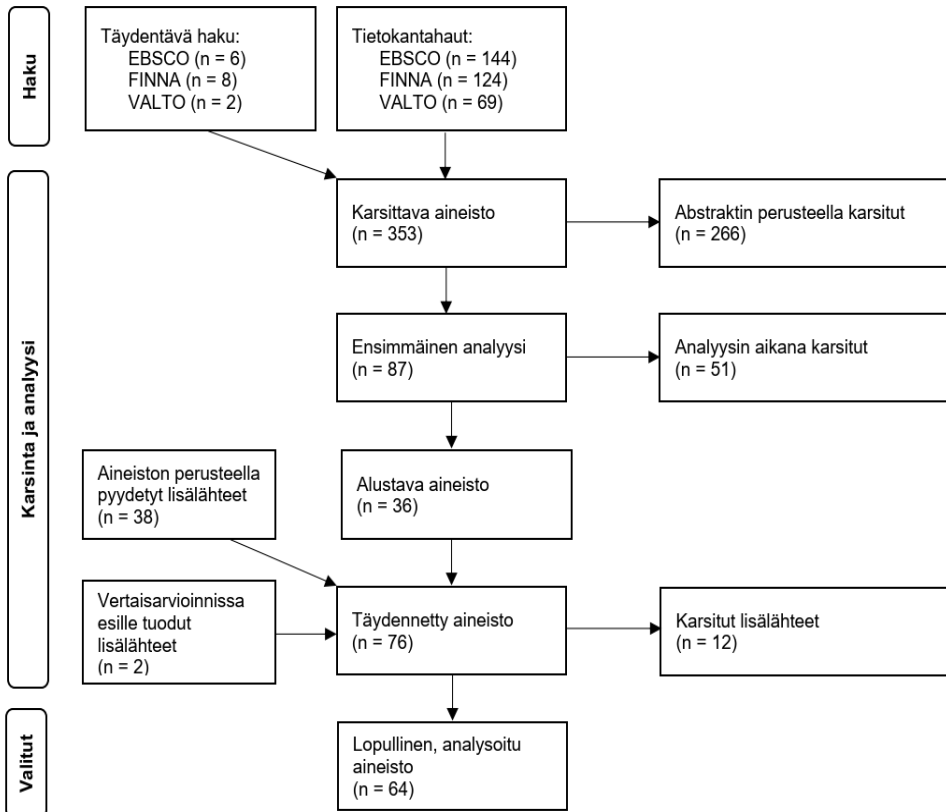
Nämä haut tuottivat yhteensä 353 lähteen aineiston, joka jaettiin kirjoittajien kesken karsintaa varten. Tässä vaiheessa tutustuttiin pintapuolisesti lähteiden sisältöön ja aineistosta karsittiin kaikki kriteereistä poikkeavat lähteet. Mukaan kelpuutettiin lähteet, jotka täyttivät seuraavat ehdot:

1. Lähde on tutkimus, ei esimerkiksi fiktiivinen teos.
2. Lähde sisältää uutta empiiristä dataa tai aiemman datan uutta analyysia.
3. Lähde käsittelee median moninaisuutta Suomessa.
4. Lähde on julkaistu aikaisintaan vuonna 2000 ja viimeistään 2023.
5. Lähteen kieli on joko suomi tai englanti.

Karsinnan yksimielisyyttä mitattiin Cohenin kappa -testillä, jota varten 91 lähdettä eli noin 19 % aineistosta koodattiin ristiin. Yksimielisyyttä kuvaavaksi kappa-arvoksi saatiin 0,42 mikä on selvästi heikompi kuin tavanomaisesti hyväksyttävänä pidetty 0,6. Huolellinen tarkastelu kuitenkin osoittaa tuloksen riittäväksi. Kirjoittajat olivat yksimielisiä 82 prosentista tapauksista, ja 16 prosentissa tapauksista erimielisyys oli ”väärä hälytys” (nk. *false positive*): toinen koodaajista oli hyväksynyt mukaan lähteen, joka yhteisessä tarkastelussa todettiin kriteerien vastaiseksi ja päätettiin hylätä. Ylimääräisten lähteiden päätymistä mukaan seuraavaan vaiheeseen ei ole syytä katsoa ongelmaksi, sillä ne voitiin poistaa myös tarkemman analyysin aikana. Aidosti karsinnan reliabiliteettia heikentää vain yhtä lähdettä koskenut erimielisyys, jossa toinen kirjoittajista oli ollut valmis hylkäämään tämän lähteen, joka yhteisessä tarkastelussa osoittautui kriteerit täyttäväksi. Tällä yhdellä erimielisyydellä laskien kappa-arvo olisi

0,94. Hyväksyimme esikarsinnan tuloksen, minkä jälkeen aineistossa oli jäljellä 36 lähdetä.

Seuraavassa vaiheessa aineistoa täydennettiin ottamalla yhteyttä jo löydettyjen lähteiden kirjoittajiin. Suurin osa tekijänimistä esiintyi aineistossa vain kerran, ja kirjoittajien aktiivisin kärki erottui selvästi. Valitsimme kaikki vähintään kolmessa läheteessä kirjoittajaksi merkityt henkilöt (n=7) ja, mikäli pystyimme tavoittamaan heidät, pyysimme heitä täydentämään listaamme. Saimme pyynnöstä 38 ehdotusta lisälähteiksi, joista ensimmäistä vaihetta vastaavan karsinnan jälkeen aineistoon lisättiin 26. Lisäksi vertaisarviointiprosessin aikana tietoomme tuotiin kaksi uutta lähdetä, jotka lisättiin aineistoon. Näin aineiston kokonaismääräksi saatiin 64 valintakriteerit täyttävää lähdetä. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen vaiheet on kuvattu mukailussa PRISMA-menetelmän vuokaaviossa (Kuvio 3; menetelmästä, ks. Page ym., 2021).

Kuvio 3. Tutkimusaineiston kokoamisen ja karsinnan vaiheet

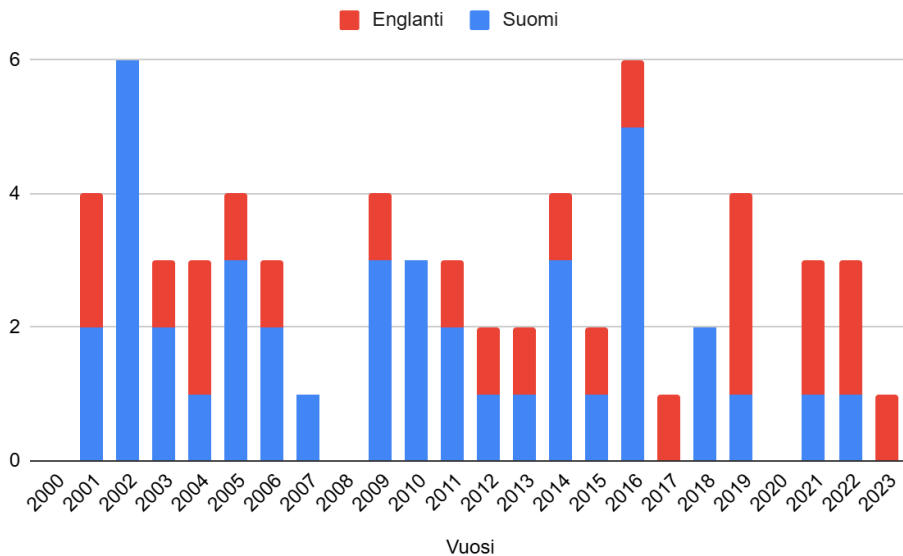
Tutkimuksen ensimmäinen kirjoittaja analysoi valitut lähteet ja luokitteli niiden tuottaman tiedon Hellmanin ym. (2018, 101) muotoileman, median moninaisuuden eri osa-alueita kuvaavan skeeman mukaisesti. Samalla kirjattiin ylös ne media-alustat, joita kukin tutkimuksen tarjoama tieto koski sekä tiedon maantieteellinen laajuus. Esimerkiksi vuosina 2000–2014 julkaistu *Suomalainen tv-tarjonta* -tutkimussarja tuotti vuosittain säännönmukaisesti samat, koko Suomea koskevat tiedot televisio-ohjelmien alkuperämaasta, määrästä ja niiden genrejakaumasta eri kanavilla. Katsauksemme niiden luokiteltiin sisältävän moninaisuutta koskevia tiedonlajeja A3 (sisällön tarjoajien monimuotoisuus), B1 (sisältövaihtoehtojen määrä) sekä B2 (sisältötyyppien monipuolisuus). Kaikkien kolmen kohdalla media-alustaksi merkittiin ”televisio” ja alueelliseksi kattavuudeksi ”koko maa.” Koska yksittäinen tutkimus saattoi tuottaa, ja usein tuottikin, useaa eri tiedonlajia, kertyi 64 tutkimuksesta yhteensä 171 havaintoriviä.

Tarkastelemme tuloksia ensin julkaisuittain antaaksemme yleisen kuvan moninaisuuden tutkimuksen ajallisesta ja kielellisestä ulottuvuudesta. Lisäksi tarkastelemme tutkimusten julkaisukanavia. Tämän jälkeen esittelemme tuloksia tarkemmin havaintoriveittäin, niin median moninaisuuskategorioiden kuin media-alustojen näkökulmasta. Käytämme jatkossa tästä analyysiyksiköstä (eli aineistoomme sisältyvästä havaintorivistä) nimitystä ”tieto”. Tässä merkityksessä ”tieto” voidaan mieltää vastaukseksi tutkimuskysymykseen tai ”tutkituksi asiaksi.” Tietokohtainen tarkastelu antaa julkaisukohtaista paremman kuvan käytettävissä olevasta tietovarannosta, sillä aineistoon sisältyy eri tyyppisiä ja laajuudeltaan erilaisia julkaisuja, joihin tiedot jakautuvat vaihtelevasti. Esimerkiksi sisältötyyppien moninaisuutta tarkastellaan yli puolessa kaikista julkaisuista, mutta aineiston tiedoista se edustaa vain viidesosaa. Datatyyppien ja media-alustojen keskinäisiin painoarvoihin tällä analyysiyksikön valinnalla ei kuitenkaan ole vaikutusta.

Tulokset

Systemaattinen kirjallisuuskatsauksemme löysi yhteensä 64 tutkimusta (ks. *Analysoidut tutkimusjulkaisut* kirjoituksen lopuksi), joista tunnistettiin kokonaisuudessaan 171 tietoa. Näistä 64:sta julkaisusta 41 oli suomenkielisiä ja 23 englanninkielisiä. Selvästi ylivoimainen osa mediaa käsittelevästä moninaisuustutkimuksesta on määrällistä, katsauksemme perusteella jopa 90,6 prosenttia tiedoista. Laadullinen tutkimus edustaa vain 8,2 prosenttia sekä mixed method -tutkimus 1,2 prosenttia osuutta tiedoista. Vuodesta 2000 lähtien erilaista moninaisuuden tutkimusta on julkaistu nolasta kuu-teen julkaisua per vuosi (Kuvio 4). Julkaiseminen on ollut 2000-luvulla tasaista, mutta tarkastellun ajanjakson osalta julkaisujen määrässä on nähtävissä pientä laskua. Myös englanninkielisten julkaisujen määrä on vuoden 2019 jälkeen lisääntynyt, kun taas

suomenkielisten vähentynyt. Moninaisuustutkimuksen selvästi merkittävin julkaisukanava on ollut liikenne- ja viestintäministeriön julkaisusarja. Vuodesta 2000 lähtien siinä on julkaistu 23 tutkimusta (36 %). Sen jälkeen tulevat pohjoismainen tutkimusjulkaisu *Nordicom Review* (viisi kappaletta, 8 %) sekä *Media ja viestintä* (neljä kappaletta, 6 %) ovat tärkeitä julkaisukanavia kotimaiselle mediatutkimukselle, mutta moninaisuustutkimuksen saralla niiden asema on vaatimaton. Kiinnostavaa on myös huomata, että aineistossa esiintyy peräti 32 eri julkaisukanavaa – tutkimusjulkaisut hajaantuvat siis varsin laajalle.

Kuvio 4. Suomalaismedian moninaisuutta käsittelevien tutkimusjulkaisujen vuosittainen määrä suomeksi ja englanniksi

Kun tarkastellaan moninaisuustutkimuksen kuvaa eri medioiden osalta, voidaan todeta, että lähes puolet tutkimuksesta (40,4 % tiedoista) vuosina 2000–2023 on keskittynyt television moninaisuuden tutkimiseen. Televisiotutkimuksen korostumiseen vaikuttaa erityisesti liikenne- ja viestintäministeriön tilaama, vuosittainen *Suomalainen televisiotarjonta* -raportti, josta ehdittiin julkaista 14 osaa kunnes raporttisarja lakkautettiin vuoteen 2014. Sen jälkeen televisiosisältöjen moninaisuutta koskevan tiedon tuottaminen on vähentynyt rajusti, vuosien määrään suhteutettuna alle kolmannekseen entisestä. Vajaa neljäsosa (22,2 %) tutkimuksesta on sanomalehdistön moninaisuuden tutkimusta. Radiota (19,3 %) tai useita medioita yhdessä käsittelevää (8,8 %) moninaisuuden tutkimusta tehdään jo selvästi vähemmän. Aikakauslehdistön

(5,8 %) tutkimuksen jälkeen muun median eli kirjallisuuden (1,8 %), internetin (1,2 %) sekä elokuvien (0,6 %) moninaisuustutkimus on marginaalista.

Tutkimus keskittyy harvoihin moninaisuuden kategorioihin

Ensimmäisessä vaiheessa analyysia tarkastelimme aineistoa median moninaisuuden pääkategorioiden perusteella. Tulokset (Kuvio 5) osoittavat, että median moninaisuuden tutkimus vuosina 2000–2023 painottuu erityisesti viiteen kategoriaan: C2 käytön horisontaalinen monipuolisuus (39 tietoa, 22,8 %), B2 sisältötyyppien monipuolisuus (34 tietoa, 19,9 %), B1 sisältövaihtoehtojen määrä (27 tietoa, 15,8 %), A2 median omistuksen monimuotoisuus (25 tietoa, 14,6 %) sekä A3 sisällön tarjoajien monimuotoisuus (20 tietoa, 11,7 %). Kaikkein runsaslukuisin kategoria (C2) kuvaa useimmiten yleisösuuksien jakautumista, esimerkiksi televisiokanavien viikkotavoittavuutta tai sanomalehtien levikkejä suhteessa toisiinsa. Sisältötyyppien moninaisuuden (B2) tutkimus koskee esimerkiksi televisiokanavien sisällön jakautumista eri ohjelmatyypeille (esim. uutis- ja ajankohtaisohjelmat ja urheilulähetykset) tai musiikkigenrejen (esim. iskelmä ja rock) osuuksia radiokanavien lähetyksistä. Sisältövaihtoehtojen määrä (B1) eli esimerkiksi televisio-ohjelmien tai radiossa soitettujen musiikkikappaleiden määrät käyvät usein ilmi samassa yhteydessä kuin sisältötyyppien moninaisuuskin. Omistuksen monimuotoisuus (A2) liittyy median omistusrakenteisiin, kuten Suomessa julkaistavien sanomalehtien jakautumiseen eri yhtiöiden kesken. Sisällön tarjoajien monimuotoisuus (A3) voisi viitata moniin eri mediatuotteiden valmistajien (kuten elokuvien tuotantoyhtiöiden) ominaisuuksiin, mutta käytännössä tähän kategoriaan kuuluvat tiedot koskevat (television ja musiikin) tuotantoyhtiöiden kotimaata, eli tiedot kuvaavat televisio- ja radiosisältöjen kotimaisuusastetta. Kaikkein runsain tieto on siis määrällistä ja (genrejakaumia lukuun ottamatta) tarkkuudeltaan melko karkeaa.

Tulokset osoittavat myös, että viiden eniten tutkitun moninaisuuskategorian ulkopuolella muu moninaisuustutkimus on selvästi vähäisempää. Kun tarkastellaan moninaisuuden pääkategorioiden kokonaisuusuuksia, voidaan havaita selvä kiinnostuksen arvojärjestys: Suurin kiinnostus, 43,3 prosenttia eli 74 tietoa, keskittyy sisällön tasolle (Kuvion 5 B-kategoria). Moninaisuustutkimuksesta 31 prosenttia (53 tietoa) on lähteiden moninaisuuteen (A-kategoria) keskittyvää tutkimusta ja 25,7 prosenttia (44 tietoa) käytön moninaisuuden (C-kategoria) tutkimusta. Lisäksi tutkimus on keskittynyt voimakkaasti kategorioiden sisällä yhteen tai kahteen moninaisuuden alakategoriaan. Tässä voidaan huomata menetelmällisesti työläimpien alakategorioiden saaneen osakseen vähemmän tutkimushuomiota kuin helpommin lähestyttävämät alakategoriat.

Kun moninaisuustutkimusta tarkastellaan tutkimuksen tekijöiden perusteella, tulokset osoittavat, että median moninaisuuden tutkimusta on tehnyt suuri määrä tutkijoita (yhteensä 80), mutta muutaman paljon julkaisseeseen tutkijan painoarvo on suh-

A Lähteiden moninaisuus	B Sisällön moninaisuus	C Käytön moninaisuus
A1 Mediavaihtoehtojen ja -toimijoiden määrä 2,3 % (4 kpl)	B1 Sisältövaihtoehtojen määrä 15,8 % (27 kpl)	C1 Median käytön määrä 1,8 % (3 kpl)
A2 Median omistuksen monimuotoisuus 14,6 % (25 kpl)	B2 Sisältötyyppien monipuolisuus 19,9 % (34 kpl)	C2 Käytön horisontaalinen monipuolisuus 22,8 % (39 kpl)
A3 Sisällön tarjoajien monimuotoisuus 11,7 % (20 kpl)	B3 Sisältöjen moniarvoisuus 4,1 % (7 kpl)	C3 Käytön vertikaalinen monipuolisuus 1,2 % (2 kpl)
A4 Sisällöntekijöiden monimuotoisuus 2,3 % (4 kpl)	B4 Sisältöjen demografinen moninaisuus 3,5 % (6 kpl)	

Kuvio 5. Tietojen jakautuminen median moninaisuuden kategorioihin ja alakategorioihin

teeton. Erikoistuneiden tutkijoiden harvalukuisuus näkyy erityisesti sisällön moninaisuuden tutkimuksessa (B-kategoria). Sitä on 2000–2023 välisenä aikana tutkinut kymmeniä tutkijoita, ja suurin osa heistä on osallistunut vain yhden tai kahden tiedon tuottamiseen. Kahdella eniten julkaisseella tutkijalla on kuitenkin vastuullaan 51 ja 44 tietoa.

Kautta aineiston kolme eniten julkaissutta tutkijaa ovat olleet mukana peräti 54,7 prosentissa kaikista julkaisuista. Tiedoista tämä kattaa lähes kaksi kolmasosaa (63,2 %), joten median moninaisuuden tutkimus 2000-luvulla näyttää henkilöityneen hyvin voimakkaasti muutamaa tutkijoihin.

Tulokset osoittavat myös, että median moninaisuutta tutkitaan pääasiallisesti valtakunnallisella tasolla. Tutkimus on ollut joko kansallisesti kattavaa (116 tietoa) tai kansallisesti osittain kattavaa (42 tietoa). Tunnistimme aineistosta vain kolmetoista tietoa, jotka voitiin määritellä paikallisesti tai alueellisesti kattavaksi tai alueellisesti osittain kattavaksi. Paikallisesti osittain kattavaa tutkimusta ei aineistosta löytynyt ollenkaan, mikä onkin ymmärrettävää: näin suppeat katsaukset vastaavat lähinnä opin-
näytetöiden luokkaa eivätkä sen takia löytyne hakukriteereitämme käyttäen. Paikallisen ja alueellisen tutkimuksen vähäisyyttä voidaan kuitenkin pitää ongelmana, kuten Hellman (2022, 1–2) on sanomalehdistön tutkimuksen osalta todennut. Suomalainen mediajulkisuus ei ole kaikilta osin valtakunnallista, vaan median moninaisuuden toteutuminen on merkityksellistä myös paikallisella ja alueellisella tasolla.

Tutkimuksessa televisio ja sanomalehdistö ovat edelleen tärkeimmät alustat

Kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittavat, että television moninaisuustutkimus on tutkijoiden keskuudessa suosituinta. Televisiota on tutkinut 43 eri tutkijaa (tietoja keskimäärin 4,7 per tutkija). Kirkkain kärki erottuu silti selvästi: viidelle tutkijalle on merkitty tekijyys vähintään 12 tietoon, ja yhdelle tutkijalle tietoja on kertynyt peräti 40. Sanomalehdistö on toiseksi suosituin moninaisuuden tutkimuksen media-alusta 38 eri tutkijalla (tietoja 2,7 per tukija). Tälläkin alustalla näkyy selvästi tutkimuksen keskittyminen aktiivisimmalle tutkijalle (17 tietoa, siinä missä toiselle sijalle tullaan puolella tästä). Aikakauslehdistöön (27 tutkijaa) ja radioon (25 tutkijaa) on perehtynyt suurin piirtein yhtä moni tutkija, ja myös monialustainen tutkimus (21 tutkijaa) voidaan sijoittaa samaan kokoluokkaan. Muut media-alustat kirjallisuus (5 tutkijaa), internet (4 tutkijaa) ja elokuvat (2 tutkijaa) ovat saaneet vain marginaalisesti huomiota.

Taulukko 1. Tietojen jakautuminen moninaisuuden alakategorioiden ja media-alustojen mukaan (%)

	A1	A2	A3	A4	B1	B2	B3	B4	C1	C2	C3
Sanomalehdistö	0,6	8,2	-	-	-	0,6	1,2	1,2	-	10,5	-
Aikakauslehdistö	-	2,3	-	-	-	-	-	-	-	3,5	-
Radio	1,2	1,2	1,2	1,8	4,1	4,7	-	2,3	0,6	2,3	-
Televisio	-	2,3	9,4	-	10,5	13,5	0,6	-	0,6	2,9	0,6
Internet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	-
Useita/kaikki	0,6	-	0,6	-	1,2	1,2	2,3	-	0,6	1,8	0,6
Kirjallisuus	-	0,6	-	0,6	-	-	-	-	-	0,6	-
Elokuvat	-	-	0,6	-	-	-	-	-	-	-	-

Television ja sanomalehdistön moninaisuustutkimus keskittyy kahteen tai kolmeen moninaisuuden alakategoriaan. Television osalta tutkimus keskittyy erityisesti sisältötyyppien monipuolisuuteen (B2), sisältövaihtoehtojen määrään (B1) sekä sisällön tarjoajien monimuotoisuuteen (A3). Käytännössä kyse on televisio-ohjelmien määrästä ja genreistä sekä ohjelmien tuotantoyhtiöiden kotimaasta. Tässä fokuksessa näkyy selvästi *Suomalainen televisiotarjonta* -tutkimussarjan vaikutus ja sen viranomaislähtöinen tiedontarve. Sanomalehdistön kohdalla tutkijoiden fokus on kahdessa alakategoriassa: käytön horisontaalisessa monipuolisuudessa (C2) sekä median omistuksen monimuotoisuudessa (A2). Tämän painotuksen voisi katsoa ilmentävän huolta kommunikatiivisen vallan keskittymisestä, mutta samat tiedot tarjoavat myös varsin teknisen näkymän lehtiyhtiöiden väliseen markkinakilpailuun. Useissa esityksissä näkökulmat kietoutuvatkin yhteen (esim. Lehtisaari ym. 2024). Radion moninaisuustutkimukselle ominaista on suhteellisen tasainen jakautuminen useiden eri moninai-

suuden alakategorioiden kesken. Sama ilmiö on havaittavissa myös (niissä harvoissa) tutkimuksissa, joissa tutkitaan useita tai kaikkia media-alustoja yhdessä. Datan rishtiintaulukointi osoittaa, että on monia media-alustan ja moninaisuuden alakategorian yhdistelmiä, joihin ei ole kohdistunut vuosina 2000–2023 ollenkaan tutkimusta (Taulukko 1).

Tutkimuksen alueellista kattavuutta kuvaavat tulokset osoittavat, että media-alustojen moninaisuutta tutkitaan kansallisesti kattavasti lähinnä television (65 tietoa) ja sanomalehdistön (30 tietoa) osalta. Radion tutkimusta on vuosina 2000–2023 tehty kansallisesti osittain kattavasti 20 tiedon verran ja kansallisesti kattavasti seitsemän tiedon verran. Paikallisesti tai alueellisesti kattavaa, tai edes osittain kattavaa, tutkimusta on tehty vain hyvin vähän – minkään media-alustan osalta.

Johtopäätökset

Olemme tässä artikkelissa tarkastelleet suomalaista mediaa käsittelevää moninaisuustutkimusta määrällisesti systemaattisen kirjallisuuskatsauksen keinoin. Lopputuloksemme on kuvaus siitä, mitä moninaisuuden alueita suomalaismediasta tutkitaan, millä menetelmillä ja mihin media-alustaan keskittyen. 2000-luvulla tehty suomalaismedian moninaisuuden tutkimus jättää tietämykseen suuria ja entisestään laajenevia aukkoja. On ilmeistä, ettei aiempi eikä nykyinen tutkimus täysin tyydytä niitä yhteiskunnan tiedontarpeita, jotka johtuvat median moninaisuuden merkityksestä demokratialle.

Tämän kirjallisuuskatsauksen tulokset osoittavat, että suomalainen median moninaisuuden tutkimus keskittyy vahvasti muutamien moninaisuuskategorioiden tutkimukseen. Osaa median moninaisuudesta on tutkittu melko runsaasti ja säännöllisesti, kun taas osaa hyvin vähän ja satunnaisesti. Enin huomio on kiinnittynyt numeerisiin mittareihin, kuten suurimpien sanomalehtiyhtiöiden markkinaosuuksiin tai televisiosisältöjen genrejakaumaan (esim. Hellman 2022; Aslama ja Wallenius 2005). Iso osa tiedoista on tuotettu valtionhallinnon tilauksesta, ja niitä leimaavat hallinnolliset tavoitteet, kuten tarve arvioida markkinakilpailun toteutumista tai television ohjelmistolupapäätösten onnistumista. Siellä, minne viranomaisten valta ja kiinnostus eivät yllä – kuten internetissä tai kirjallisuudessa – tutkimus on ollut marginaalista. Toisaalta tutkimuksemme perusteella voidaan nähdä, että kohtalaisen runsaastikin tutkittujen moninaisuuden kategorioiden tarkastelu on vähentynyt.

2000-luvun tutkimuksessa on korostunut mediasisältöjen moninaisuuden (B-kategoria) tarkastelu, erityisesti sisältöjen määrän ja tyyppien tutkimus. Tämän lisäksi lähdetason moninaisuuden (A-kategoria), erityisesti median omistuksen sekä sisällön tarjoajien moninaisuuden, tutkimus on ollut suosittua. Tutkijoiden huomio on kiinnittynyt rakenteisiin ja karkeisiin sisältöluokitteluihin – tietoihin, jotka vastaavat esimer-

kiksi Bakerin (2007) kiinnostukseen kommunikatiivisen vallan keskittyneisyyttä kohtaan sekä ”markkinapaikan” ideaan liittyviin kysymyksiin mediatuotteiden tarjonnan runsaudesta. Tutkimus, joka kertoisi mediarepresentaatioiden moninaisuudesta tai pääsyn vallan jakautumisesta on hyvin vähäistä (ks. kuitenkin esim. Railo ja Ruohonen 2016). Median käytön moninaisuutta (C-kategoria) on tarkasteltu hyvin rajatusti keskittyen lähinnä käytön horisontaaliseen moninaisuuteen eli yleisöjen jakautumiseen eri välineille tai mediatoimijoille. Suurin osa käytettävissä olevasta tiedosta kytkeytyy ensisijaisesti median tarkasteluun markkinakilpailun näkökulmasta: millä omistajalla, media-alustalla tai tuotteella on suurin markkinaosuus? Hienojakoisempaa tietoa yksittäisten kansalaisten mediakäytön moninaisuudesta tuotetaan vain vähän.

Tämä tarjolla olevan tiedon painotus vaikuttaa tapaan, jolla median moninaisuutta ylipäätään voidaan tarkastella. Jos moninaisuus mielletään pääasiassa markkinaosuuksien tasaiseksi jakautumiseksi ja tarjonnan runsaudeksi, ei esimerkiksi arvojen tai ihmiskuvan moninaisuudesta voida edes keskustella saati edistää niitä. Esimerkiksi van Cuilenburgin (1998) ja Karppisen (2007) edustamaa radikaalia pluralismia on vaikea toteuttaa, mikäli marginalisoituja näkemyksiä ja ihmisryhmiä ei voida edes tunnustaa. Demokratian toteutumisen kannalta olisi kuitenkin hyödyksi, jos mediassa olisi tilaa muillekin kuin vakiintuneille enemmistörepresentaatioille.

Media-alustoista tutkimus on keskittynyt lähinnä television ja sanomalehdistön tutkimukseen radion saadessa myös hieman huomiota. Muilta osin median moninaisuuden tutkimus on joko marginaalista tai olematonta. Yli puolet mahdollisista media-alustojen ja moninaisuuden alakategorioiden yhdistelmistä on jäänyt täysin vaille tutkimusta (ks. Taulukko 1). Tutkimuksen puutteesta huolimatta näilläkin seikoilla on demokratian toteutumisen kannalta merkitystä. Esimerkiksi sitä, kuinka moninaista tai suppeaa suomalaisten verkkomedian kulutus on yksilötasolla, ei ole tutkittu. Verkkomedian alati kasvava merkitys suomalaisten media-arjessa kuitenkin perustelisi suurempaa huomiota. Lisäksi runsaammin tutkittujen media-alustojen (sanomalehdistö, televisio ja radio) osalta huomio jakautuu epätasaisesti moninaisuuden eri alakategorioihin. Erityisesti sanomalehdistön tutkimus on keskittynyt vahvasti omistajuuden sekä horisontaalisen käytön (eli käytännössä yleisömäärien) tutkimukseen.

Kirjallisuuskatsauksemme osoittaa, että lukuisia moninaisuuden kategorioita ei ole tutkittu reilussa kahdessakymmenessä vuodessa juuri ollenkaan. Näin pitkä ajanjakso vaille tutkimustietoa on mediapolitiikan toteuttamisen kannalta ongelmallinen, varsinkin kun huomioidaan media-alalla tapahtuvien muutosten nopeus. Erityisen nopeaa muutos on verkkomediassa – ja erityisen vähän median moninaisuutta on tutkittu juuri internetissä. Myös käytön moninaisuuden tutkimus kaikilla media-alustoilla on jäänyt vähälle, vaikka juuri sitä voidaan pitää demokratian toimivuuden kannalta yhtenä oleellisimmista. Laaja ja monipuolinenkaan mediatarjonta ei ole demokratian kannalta merkityksellinen, mikäli yleisö ei sitä hyödynnä. Juuri käytön moninaisuutta tulisi tutkia laajemmin, koska sen nykyinen (vähäinen) tutkimus keskittyy sanoma-

lehtiin, ja niiden rooli suomalaisten mediarepertoaareissa on pitkään ollut tasaisessa laskussa (Reunanen ym. 2024, 8).

Edes runsaammin tutkituissa moninaisuuskategorioissa tutkimus ei riitä antamaan kattavaa tilannekuvaa. Se on enimmäkseen pistemäistä, mikä tarjoaa ainoastaan välähdyskuvia median moninaisuuden tilasta jossain rajatussa kontekstissa. Pitkäjänteiset tutkimussarjat ja laajat kartoitukset ovat harvassa. Tällaiset tutkimustiedon aukot vaikeuttavat johdonmukaisen mediapolitiikan toteuttamista ja esimerkiksi medianvapausasetuksen soveltamista. Median keskittymisen vaikutuksia median moninaisuuden ei voida arvioida pelkästään *ad hoc* -selvityksin: Arvio moninaisuusvaikutuksista täytyy perustella aiemmilla tutkimuksilla ja kontekstoida alan laajempaan kehitykseen. Varsinkaan mediayhtiöiden sisäisesti toteuttamien vaikutusarvioiden ei voida odottaa tuottavan samankaltaista perustietoa kuin monivuotiset, tutkijaehtoiset hankkeet.

Vaikka EU:n medianvapausasetuksen tuomat velvoitteet unohdettaisiinkin, on tutkitun tiedon puute ongelma myös kansallisen mediapolitiikan kannalta. Ilman tutkittua tietoa ei voi olla tietoon perustuvaa mediapolitiikkaakaan, ja Suomen valtiota onkin arvosteltu johdonmukaisen viestintäpolitiikan puuttumisesta (esim. Jääsaari ym. 2018, 257; Neuvonen ja Karppinen 2016, 74). On mahdoton sanoa, kuinka paljon tutkimuksen ja mediapolitiikan puutteet kytkeytyvät toisiinsa: yhtäältä tutkimuksen puute haittaa politiikan valmistelua ja hämärtää sen tarvetta, toisaalta tutkijatkaan eivät helposti motivoitu tekemään työtä, jolla eivät näe vaikutusmahdollisuuksia (Napoli 1997, 70). Tietopohjan puutteellisuus ja sen jatkuva oheneminen on tunnistettu mediapolitiikan toteuttamisen ongelmaksi jo aiemmin, muun muassa aiemmin mainitussa liikenne- ja viestintäministeriön tilaamassa selvityksessä (Álen-Savikko ym. 2018, 310–311).

Mediapolitiikalle kuitenkin on tarve, myös median moninaisuuden ylläpitämiseksi. Olemme aiemmin tässä artikkelissa kuvailleet median moninaisuuden merkitystä demokratian toiminnalle ja sen oikeudenmukaisuudelle. Demokratia (etenkin myös Suomen edustama *liberaalidemokratia*) ja siihen liittyvät arvot kohtaavat aiempaa runsaampaa ja voimakkaampaa vastustusta, jopa suoranaisia hyökkäyksiä (esim. Surowicz ja Štětka 2019; Trevisan ym. 2024, 126–127). Itsevaltaiset tahot eivät suinkaan epäroï käyttää mediapolitiikkaa omien tarkoitusperiensä ajamiseksi, kuten esimerkit Euroopastakin osoittavat (esim. Klein 2023, 6700–6703; Klimkiewicz 2017). Jos median nykytilaa ei tunneta, sitä ei voida myöskään suunnitelmallisesti puolustaa tai koettaa kohentaa.

Tiedon puute median moninaisuudesta on ongelma, jonka voimme odottaa kasvavan tulevaisuudessa entisestään. Kirjallisuuskatsauksemme perusteella iso osa moninaisuustutkimuksesta on julkaistu liikenne- ja viestintäministeriön tutkimussarjassa, minkä lisäksi usea muukin tutkimus on nojannut toisen käden dataan, yleensä vieläpä Tilastokeskuksen vuonna 2024 lakkautettuun Joukkoviestintätalastoon. Myös jo aiem-

min lakkautettu *Suomalainen televisiotarjonta* -tutkimussarja jätti alan perustutkimukseen suuren tiedollisen aukon. Suomalaismedian moninaisuuden tutkimuksen ekosysteemi on siis laajalti perustunut valtion rahoittamaan tiedonkeruuseen ja selvityksiin. Se osaltaan selittää tutkimuksen aihe- ja toteutustapavalintoja, mutta ei tee tutkimuksen puutteista yhtään sen haittommampia.

Artikkelimme aikajänne päättyy vuoteen 2023, jonka jälkeen on julkaistu muutamia aihetta käsitteleviä tutkimuksia. Esimerkiksi Katja Lehtisaaren ja muiden (2024) tutkimus käsitteli sanomalehtien ketjuomistuksen vaikutusta yhteisten tai kierrätettyjen sisältöjen käyttöön. Tutkimus oli rahoitettu Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan (VN TEAS) määrärahoista, ja VN TEAS lakkautettiin vuonna 2023. Marko Ala-Fossi ja muut (2018) painottivat systemaattisen seurannan tärkeyttä mediapolitiikan ohjaamiselle, mutta valtion siihen käyttämät resurssit ovat pikemminkin vähentyneet. Myöskään Laki mediamarkkinoiden valvonnasta (408/2025) ei näytä tuovan asiaan muutosta, sillä se ei aseta millekään taholle velvoitteita tuottaa tietoa, vaikka mediaryityksiä ja liikenne- ja viestintävirastoa velvoitettaisiinkin ”arvioimaan” moninaisuusvaikutuksia. Tätä kirjoitettaessa näyttää ilmeiseltä, ettei median moninaisuuden tutkimus voi nojata valtiolliseen rahoitukseen, vaikka tutkimus hyödyttäisikin koko yhteiskuntaa.

Oman ongelmansa muodostaa kaupallisten toimijoiden aiemmin keräämän ja julkaiseman datan puutteet. Hellman (2021; 2022) on vielä viime vuosina pystynyt arvioimaan sanomalehtien levikkidataa aiemmin julkaistujen tietojen perusteella, mutta mitä vanhemmaksi vahvistettu data käy ja mitä harvempi media enää osallistuu mittauksiin, sitä sameammaksi käy tutkijoiden käsitys lehtien luettavuudesta. Internet puolestaan on suuri tuntematon, jonka tarkastelu median moninaisuuden (yhdestätoista) näkökulmasta kaippaa pitkää metodologista harppausta.

Tämä analyysimme vuosien 2000–2023 suomalaismedian moninaisuuden tutkimukseen on tarjonnut laajan näkökulman kenttään ja sen puutteisiin. Kirjallisuuskatsauksellamme on rajoitteensa ja puutteensa. Ilmeisin on tutkimuksemme rajautuminen määrälliseen tarkasteluun. Aineistomme analyysi laadullisista näkökulmista antaisi median moninaisuuden tutkimuksesta tarkemman kuvan. Käsittelemämme tutkimuksen nyanssit latistuvat tällaisessa tarkastelussa: yksi, median omistuksen keskitymisastetta kuvaava CR-luku on merkitty tutkimuksessamme yhdeksi havaintoriviksi siinä missä vertaisarvioidun journaaliartikkelin mittainen ekonometrinen analyysikin. Lisäksi rajasimme aineistomme käsittämään vain suomen- ja englanninkieliset julkaisut. Moninaisuuden tarkastelu vielä ruotsinkielisten julkaisujen osalta laajentaisi kuvaa tutkimuksen nykytilasta, semminkin kun muutamakin lisätutkimus voi muuttaa katsauksessamme täysin tutkimattomalta näyttävän moninaisuusluokan ”vähän” tutkituksi. Emme myöskään tehneet eroa aineistossamme vertaisarvioitujen ja vertaisarvioimattomien tutkimuksien välillä. Vaikka tiedon tuottamisen ja poliittisen päätöksenteon kannalta vertaisarviointi ei olekaan välttämätöntä, voitaisiin vertaisarvi-

oitujen julkaisujen katsoa indikoivan tutkimuksen laatua. Tutkimuksemme viimeinen, ja varsin ilmeinen rajoite on käyttämämme hakumenetelmä, joka nojautui keskeisiksi tulkitsemiimme avainsanoihin. On mahdollista, että osassa moninaisuuden kannalta relevanttia tutkimusta ei ole käytetty juuri ”moninaisuuteen”, ”diversiteettiin” tai ”pluralismiin” viittaavaa käsitteistöä tai että tutkimus on tallennettu hakumme ulkopuolelle jääneeseen arkistoon. Täysin rajaamaton katsaus olisi kuitenkin muodostunut työmäärältään hallitsemattomaksi, ja olemme vakuuttuneita siitä, että menetelmämme on antanut kohtuullisen edustavan kuvan aihepiirin kotimaisesta tutkimuksesta – joskaan ei tyhjentävää kuvaa.

Suomalaismedian moninaisuuden tutkimus on suurien haasteiden edessä. Yhtäältä tarve sille on ilmeinen ja kasvava, toisaalta tutkimuksen aiempi ja tulevaisuudessa odotettavissa oleva määrä ja laajuus ovat riittämättömiä. Tämä kirjallisuuskatsauksemme ei tuo asiaan helpotusta, vaan ainoastaan alleviivaa jo aiemmin uumoiltua ongelmaa. Toivomme artikkelimme kuitenkin tarjoavan herätteen, kenties myös retorisen tuen, suomalaismedian moninaisuuden tutkimuksen lisäämiseksi.

Analysoidut tutkimusjulkaisut

- Ala-Fossi, Marko. 2006. *Toimiluvanvarainen radiotarjonta 2005. Yksityisten analogisten radiokanavien sisältötarjonta 16 suomalaiskaupungissa*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2006:4. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-201-506-7>
- Ala-Fossi, Marko ja Paula Haara. 2010. *Toimiluvanvarainen radiotarjonta 2009: Yksityisten analogisten radiokanavien sisältötarjonta 20 suomalaiskaupungissa*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2010:4. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-137-0>
- Ala-Fossi, Marko, Katja Lehtisaari, Heikki Hellman ja Mikko Grönlund 2020. *Media- ja viestintäpolitiikan seurantaraportti 2019*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 2020:4. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-581-1>
- Ala-Fossi, Marko, Anette Ålen-Savikko, Mikko Grönlund ym. 2018. *Media- ja viestintäpolitiikan nykytila ja sen mittaaminen*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 4/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-548-4>
- Argillander, Timo ja Virpi Martikainen. 2014. *Televisioala Suomessa. Toimintaedellytykset internetin aikakaudella*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 13/2014. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-398-5>
- Aslama, Minna, Els De Bens, Jan van Cuilenburg, **Kaarle Nordenstreng**, Winfried Schulz ja Richard van der Wurff. 2007. ”Measuring and assessing empirical media diversity: some European cases.” Teoksessa *Media between Culture and Commerce*, toimittanut Elsa De Bens, 55–98. Bristol: Intellect.
- Aslama, Minna, Heikki Hellman ja Tuomo Sauri. 2001. ”Tv-ohjelmisto digi-televisiion kynnyksellä: ohjelmarakenne ja monipuolisuus 1997–2000.” *Tiedotustutkimus* 24 (3): 78–90. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61608>
- Aslama, Minna, Heikki Hellman ja Tuomo Sauri. 2002. ”Tv-tarjonnan lähihistoria: Valtakunnalliset televisio-ohjelmistot vuosina 1997–2001.” Teoksessa *Joukkoviestimet 2002, toimittaneet Tuomo Sauri, Rauli Kohvakka ja Virpi Minkkinen*, 59–70. Helsinki: Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:952-467-111-5>

- Aslama, Minna, Heikki Hellman ja Tuomo Sauri. 2004. "Does Market-Entry Regulation Matter? Competition in Television Broadcasting and Programme Diversity in Finland, 1993–2002." *International Communication Gazette* 66 (2): 113–132. <https://doi.org/10.1177/0016549204041473>
- Aslama, Minna, Heikki Hellman ja Tuomo Sauri. 2005. "Kilpailun ja toimituspolitiikan vaikutukset tv-ohjelmiston monipuolisuuteen 1993–2002." *Liiketaloudellinen aikakauskirja* 3: 375–396. https://lta.lib.aalto.fi/2005/3/lta_2005_03_a3.pdf
- Aslama, Minna, Heikki Hellman ja Tuomo Sauri. 2011. "Digitalizing Diversity: Public Service Strategies and Television Program Supply in Finland in 2002." *International Journal on Media Management* 6 (3–4): 152–161. <https://doi.org/10.1080/14241277.2004.9669397>
- Aslama, Minna ja Michael Karlsson. 2001. *Suomalainen Tv-tarjonta 2000*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö.
- Aslama, Minna ja Michael Karlsson. 2002. *Suomalainen Tv-tarjonta 2001*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-723-804-5>
- Aslama, Minna ja Pauliina Lehtinen. 2007. *Suomalainen TV-tarjonta 2006*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisu 56/2007. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-201-940-0>
- Aslama, Minna ja Pauliina Lehtinen. 2009. *Suomalainen TV-tarjonta 2007*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisu 2/2009. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-008-3>
- Aslama, Minna ja Pauliina Lehtinen. 2009. *Suomalainen TV-tarjonta 2008*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisu 48/2009. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-115-8>
- Aslama, Minna, Fredrik Sonck ja Jaana Wallenius. 2006. *Suomalainen TV-tarjonta 2005*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisu 40/2006. Saatavilla <http://urn.fi/URN:ISBN:952-201-574-1>
- Aslama, Minna ja Jaana Wallenius. 2003. *Suomalainen Tv-tarjonta 2002*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 40/2003. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-723-853-3>
- Aslama, Minna & Jaana Wallenius. 2004. *Suomalainen tv-tarjonta 2003*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisu 58/2004. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-201-204-1>
- Aslama, Minna ja Jaana Wallenius. 2005. *Suomalainen TV-tarjonta 2004*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisu 47/2005. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-201-394-3>
- Björkroth, Tom ja Mikko Grönlund. 2014. "The Growth of Leading Regional Newspapers." *Nordicom Review* 35 (1): 115–133. <https://doi.org/10.2478/nor-2014-0008>
- Björkroth, Tom, ja Mikko Grönlund. 2015. "Market share mobility in regional newspaper markets." *European Journal of Communication* 30 (6): 714–744. <https://doi.org/10.1177/0267323115612214>
- Björkroth, Tom ja Mikko Grönlund. 2021. *Measuring cross-ownership and its effects in the newspaper publishing industry*. Turku: Turun yliopiston Brahea-keskuksen julkaisu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-8508-1>
- Czepek, Andrea ja Melanie Hellwig. 2009. *Press Freedom and Pluralism in Europe: Concepts and Conditions*. Bristol: Intellect.
- Davydova-Minguet, Olga, Tiina Sotkasiira, Teemu Oivo ja Janne Riiheläinen. 2016. *Suomen venäjänkieliset mediankäyttäjät*. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 35/2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-283-8>
- von Dohnanyi, Johannes. 2003. *The Impact Of Media Concentration On Professional Journalism*. Wien: OSCE. <https://www.osce.org/fom/13870>
- Fellman, Susanna ja Pirkko Leino-Kaukiainen. 2006. "Business or Culture? Family Firms in the Finnish Media Business in the 20th Century." *Scandinavian Economic History Review* 54 (3): 244–272. <https://doi.org/10.1080/03585520600973618>

- Grönlund, Mikko. 2002. "Alueelliset painoviestintämarkkinat Suomessa." Teoksessa *Joukkoviestimet 2002*, toimittaneet Tuomo Sauri, Rauli Kohvakka ja Virpi Minkkinen, 25–44. Helsinki: Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:952-467-111-5>
- Grönlund, Mikko. 2014. "Sanomalehtikustantaminen liiketoimintana 2000-luvulla." Teoksessa *Sanomalehti uudessa mediamaaisemassa*, toimittanut Katja Lehtisaari, 34–43. Helsinki: Taloudellinen tiedotustoimisto TAT.
- Grönlund, Mikko. 2016. "Media ownership and concentration in Finland." Teoksessa *Who Owns the World's Media? Media Concentration and Ownership Around the World*, toimittanut Eli M. Noam, 61–79. Oxford: Oxford University Press.
- Grönlund, Mikko ja Tom Björkroth. 2011. "Newspaper Market Concentration, Competitive Pressure And Financial Performance: The Case Of Finland." *Journal of Media Business Studies* 8 (3): 19–50. <https://doi.org/10.1080/16522354.2011.11073525>
- Grönlund, Mikko, Timo E. Toivonen, Hannele Antikainen, Asta Bäck, Auli Harju ja Esa Sirkkunen. 2003. *Aikakauslehdet ja uusi teknologia*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:951-723-819-3>
- Harjuniemi, Timo. 2021. "The power of primary definers: How journalists assess the pluralism of economic journalism." *Journalism* 24 (2): 877–893. <https://doi.org/10.1177/14648849211035299>
- Harwood, Jake ja László Vincze. 2012. "Undermining Stereotypes of Linguistic Groups Through Mediated Intergroup Contact." *Journal of Language and Social Psychology* 31 (2): 157–175. <https://doi.org/10.1177/0261927X12438358>
- Hellman, Heikki. 2001. "Diversity – An End in Itself? Developing A Multi-Measure Methodology of Television Programme Variety Studies." *European Journal of Communication* 16 (2): 181–208. <https://doi.org/10.1177/0267323101016002003>
- Hellman, Heikki. 2021. "Lehtiketjut ja lehdistön 'uusi normaali': Keskittymisen mittaaminen ja sanomalehdistön keskittyminen Suomessa 2009–2019." *Media & viestintä* 44 (2): 92–116. <https://doi.org/10.23983/mv.109861>
- Hellman, Heikki. 2022. "Lehdistön alueelliset valtiat: Sanomalehdistön kilpailu ja keskittyminen merkityksellisillä markkinoilla." *Media & viestintä* 45 (3): 1–29. <https://doi.org/10.23983/mv.122138>
- Hellman, Heikki ja Arto Vilkkö. 2016. "Julkisen palvelun hittiradio? Soittolista erottautumiskeinona kilpailussa kuuntelijoista." *Media & viestintä* 39 (2): 73–92. <https://doi.org/10.23983/mv.61427>
- Hellman, Heikki ja Arto Vilkkö. 2017. "Public service hit radio? Playlists and product differentiation in the competition for listeners." *The Radio Journal: International Studies in Broadcast & Audio Media* 15 (1): 27–45. https://doi.org/10.1386/rjao.15.1.27_1
- Hellman, Heikki ja Arto Vilkkö. 2018. "Suuren yleisön soittorasiat: Radio Suomen, Radio Novan ja Radio Suomipopin soittolistat ja niiden rakenne." *Etnomusikologian vuosikirja* 30: 154–182. <https://doi.org/10.23985/evk.69184>
- Hellman, Heikki ja Arto Vilkkö. 2019. "Is There Diversity on Popular Music Radio? Developing a Methodology for a Quantitative Analysis of Radio Playlists." *Journal of Radio & Audio Media* 28 (2): 193–211. <https://doi.org/10.1080/19376529.2019.1639054>
- Hendrickx, Jonathan, Tim Raats, Heritiana Ranaivoson ja Michaël Opgenhaffen. 2019. "Distinctiveness' and programme diversity in public broadcasting revisited: A seven-country comparison." *International Journal of Media & Cultural Politics* 15 (3): 283–302. https://doi.org/10.1386/macp_00002_1
- Hujanen, Jaana. 2002. "Joukkoviestimet nuorten arjessa." Teoksessa *Joukkoviestimet 2002*, toimittaneet Tuomo Sauri, Rauli Kohvakka ja Virpi Minkkinen, 9–23. Helsinki: Tilastokeskus. <https://urn.fi/URN:ISBN:952-467-111-5>

- Hujanen, Jaana, Katja Lehtisaari, Carl-Gustav Lindén ja Mikko Grönlund. 2019. "Emerging Forms of Hyperlocal Media: The Case of Finland." *Nordicom Review* 40 (2): 101–114. <https://doi.org/10.2478/nor-2019-0029>
- Jaakkola, Maarit. 2013. "Diversity through Dualism: The Balancing Principle as an Organizational Strategy in Culture Departments of Newspapers." *Nordicom Review* 34 (1): 89–98. <https://doi.org/10.2478/nor-2013-0106>
- Juntunen, Laura ja Aino Koskenniemi. 2013. *Suomalainen televisiotarjonta 2012*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 21/2013. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-352-7>
- Juntunen, Laura ja Aino Koskenniemi. 2014. *Suomalainen televisiotarjonta 2013*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 19/2014. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-406-7>
- Juntunen, Laura ja Iiris Lagus. 2015. *Suomalainen televisiotarjonta 2014*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 10/2015. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-460-9>
- Koskenniemi, Aino, Pauliina Shilongo, Petro Poutanen ja Minna Aslama. 2012. *Suomalainen televisiotarjonta 2011*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 14/2012. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-305-3>
- Lehtinen, Pauliina. 2010. *Suomalainen TV-tarjonta 2009*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisuja 22/2010. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-166-0>
- Lindén, Carl-Gustav. 2021. "Åland – a peculiar media system." *Nordicom Review* 42 (2): 8–21. <https://doi.org/10.2478/nor-2021-0014>
- Lundén, Thomas ja Dennis Zalamans. 2001. "Local co-operation, ethnic diversity and state territoriality – The case of Haparanda and Tornio on the Sweden – Finland border." *GeoJournal* 54: 33–42. <https://doi.org/10.1023/A:1021184430515>
- Nieminen, Hannu, Minna Aslama ja Mervi Pantti. 2005. *Media ja demokratia Suomessa: Kriittinen näkökulma*. Helsinki: Oikeusministeriön julkaisuja 2005:11. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-466-297-3>
- Nieminen, Hannu ja Mervi Pantti. 2012. *Media markkinoilla: Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Railo, Erkkä ja Sini Ruohonen. 2016. "Vaalikampanjat ja julkisuuden agenda." Teoksessa *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*, toimittaneet Kimmo Grönlund ja Hanna Wass, 74–94. Helsinki: Oikeusministeriön julkaisu 28/2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>
- Raittila, Pentti. 2002. "Etniset aiheet, vähemmistöt ja niiden suhteet suomalaisessa journalismissa vuonna 2000." Teoksessa *Etnisyys ja rasismi journalismissa*, toimittanut Pentti Raittila, 31–108. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/urn:isbn:951-44-5486-3>
- Seemer, Jonas, Antti Halonen ja Lasse Fredén. 2016. *Selvitys Suomen radiomarkkinoista*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 3/2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-469-2>
- Seemer, Jonas, Antti Halonen ja Pekka Passi. 2016. *Mediamarkkinoiden tila ja kilpailukyky – suomalaisen median kansainvälinen vertailu, taloudellinen tila ja kilpailuedellytykset*. Helsinki: Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 50/2016. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-308-8>
- Sormanen, Niina, Eero Rantala, Markku Lonkila ja Terhi-Anna Wilska. 2022. "News consumption repertoires among Finnish adolescents: Moderate digital traditionalists, minimalist social media stumblers, and frequent omnivores." *Nordicom Review* 43 (2): 234–253. <https://doi.org/10.2478/nor-2022-0014>
- Snellman, Kalle. 2011. *Viestintä muutoksessa. Niukkuudesta yltäkylläisyyteen*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 33/2011. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-270-4>

- Toivonen, Timo, Inmaculada Higuera, Mikko Grönlund ja Robert G. Picard. 2003. *Mainostava Suomi II – Alueellisten mainosmarkkinoiden muotoutumiseen vaikuttavat tekijät*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 5:2003. <https://urn.fi/URN:ISBN:951-723-818-5>
- Vilkko, Arto. 2010. *Soittolistan symbolinen valta ja vallankäytön mekanismit*. Tampere: Tampereen yliopisto. <https://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-8295-3>
- Vähämaa, Miika, Kennet Härmälä ja Janne Matikainen. 2011. *Suomalainen televisiotarjonta 2010*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 25/2011. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/9e38a8ed-e027-4b62-bda8-3595762db44e>
- Väliverronen, Jari. 2022. "Political Journalism Content in a New Era: The Case of Finnish Newspapers, 1995-2015." *European Journal of Communication* 37 (4): 373–392. <https://doi.org/10.1177/02673231211072662>

Kirjallisuus

- Ala-Fossi, Marko, Anette Alén-Savikko, Mikko Grönlund, Paula Haara, Heikki Hellman, Juha Herkman, Jockum Hildén, Ilmari Hiltunen, Johanna Jääsaari, Kari Karppinen, Aino Koskenniemi, Heikki Kuutti, Katja Lehtisaari, Ville Manninen, Janne Matikainen ja Markus Mykkänen. 2018. *Media- ja viestintäpolitiikan nykytila ja sen mittaaminen*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 4/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-548-4>
- Alén-Savikko, Anette, Heikki Hellman, Marko Ala-Fossi, Mikko Grönlund, Paula Haara, Juha Herkman, Jockum Hildén, Ilmari Hiltunen, Johanna Jääsaari, Kari Karppinen, Aino Koskenniemi, Heikki Kuutti, Katja Lehtisaari, Ville Manninen, Janne Matikainen ja Markus Mykkänen. 2018. "Yhteenveto ja johtopäätöksiä." Teoksessa *Media- ja viestintäpolitiikan nykytila ja sen mittaaminen*, toimittaneet Marko Ala-Fossi, Anette Alén-Savikko, Mikko Grönlund, Paula Haara, Heikki Hellman, Juha Herkman, Jockum Hildén, Ilmari Hiltunen, Johanna Jääsaari, Kari Karppinen, Aino Koskenniemi, Heikki Kuutti, Katja Lehtisaari, Ville Manninen, Janne Matikainen ja Markus Mykkänen, 302–314. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 4/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-548-4>
- Aslama, Minna ja Jaana Wallenius. 2005. *Suomalainen TV-tarjonta 2004*. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriö julkaisuja 47/2005. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-201-394-3>
- Baker, C. Edwin. 1989. *Human Liberty and Freedom of Speech*. New York: Oxford University Press.
- Baker, C. Edwin. 2007. *Media Concentration and Democracy: Why Ownership Matters*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Berg, Christian Edelvold, Gregory Ferrell Lowe ja Anker Brink Lund. 2013. "A market failure perspective on value creation in PSM." Teoksessa *The Value of Public Service Media*, toimittaneet Gregory Ferrell Lowe ja Fiona Martin, 105–126. Göteborg: Nordicom.
- Cohen, Bernard. 1963. *The Press and Foreign Policy*. Princeton, NJ: Princeton University Press.
- Cohen-Almagor Raphael. 2017. "J. S. Mill's Boundaries of Freedom of Expression: A Critique." *Philosophy* 92 (4): 565–596. <https://doi.org/10.1017/S0031819117000213>
- van Cuilenburg, Jan. 1998. "Diversity Revisited: Towards a Critical Rational Model of Media Diversity." Teoksessa *The Media in Question. Popular Cultures and Public Interests*, toimittaneet Kees Brants, Joke Hermes ja Liesbet van Zoonen, 38–49. Lontoo: Sage.
- van Cuilenburg, Jan ja Denis McQuail. 2003. "Media Policy Paradigm Shifts: Towards A New Communications Policy Paradigm." *European Journal of Communication* 18 (2): 181–207. <https://doi.org/10.1177/0267323103018002002>

- Fletcher, Richard, Alessio Cornia ja Rasmus Kleis Nielsen. 2019. "How Polarized Are Online and Offline News Audiences? A Comparative Analysis of Twelve Countries." *The International Journal of Press/Politics* 25 (2): 169–195. <https://doi.org/10.1177/1940161219892768>
- Fletcher, Richard ja Rasmus Kleis Nielsen. 2017. "Are News Audiences Increasingly Fragmented? A Cross-National Comparative Analysis of Cross-Platform News Audience Fragmentation And Duplication." *Journal of Communication* 67 (4): 476–498. <https://doi.org/10.1111/jcom.12315>
- Goodwin, Peter. 2020. "Universal - but not necessarily useful." Teoksessa *Universalism In Public Service Media: RIPE@2019*, toimittaneet Philip Savage, Mercedes Medina ja Gregory Ferrell Lowe, 37–47. Göteborg: Nordicom. Saatavilla <https://bit.ly/4b5OqL7>
- Hall, Stuart. 1980. "Encoding/decoding." Teoksessa *Culture, Media, Language. Working papers in Cultural Studies, 1972–79*, toimittaneet Stuart Hall, Dorothy Hobson, Andrew Lowe ja Paul Willis, 128–138. Lontoo: Hutchinson & co.
- Hellman, Heikki. 2022. "Lehdistön alueelliset valtiat: Sanomalehdistön kilpailu ja keskittyminen merkityksellisillä markkinoilla." *Media & viestintä* 45 (3): 1–29. <https://doi.org/10.23983/mv.122138>
- Hellman, Heikki. 2021. "Lehtiketjut ja lehdistön 'uusi normaali': Keskittymisen mittaaminen ja sanomalehdistön keskittyminen Suomessa 2009–2019." *Media & viestintä* 44 (2): 92–116. <https://doi.org/10.23983/mv.109861>
- Hellman, Heikki, Ville Manninen, Markus Mykkänen ja Heikki Kuutti. 2018. "Median moninaisuus ja moniarvoisuus." Teoksessa *Media- ja viestintäpolitiikan nykytila ja sen mittaaminen*, toimittaneet Marko Ala-Fossi ym., 98–137. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 4/2018. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-548-4>
- Hendrickx, Jonathan, Pieter Ballon ja Heritiana Ranaivoson. 2022. "Dissecting news diversity: An integrated conceptual framework." *Journalism* 23 (8): 1751–1769. <https://doi.org/10.1177/1464884920966881>
- Horsti, Karina ja Gunilla Hultén. 2011. "Directing diversity: Managing cultural diversity media policies in Finnish and Swedish public service broadcasting." *International Journal of Cultural Studies* 14 (2): 209–227. <https://doi.org/10.1177/1367877910382180>
- Jääsaari, Johanna, Kari Karppinen ja Aino Koskeniemi. 2018. "Media- ja viestintäpoliittinen päätöksenteko." Teoksessa *Media- ja viestintäpolitiikan nykytila ja sen mittaaminen*, toimittaneet Marko Ala-Fossi, Anette Alén-Savikko, Mikko Grönlund, Paula Haara, Heikki Hellman, Juha Herkman, Jockum Hildén, Ilmari Hiltunen, Johanna Jääsaari, Kari Karppinen, Aino Koskeniemi, Heikki Kuutti, Katja Lehtisaari, Ville Manninen, Janne Matikainen ja Markus Mykkänen, 254–276. Helsinki: Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 4/2018. Saatavilla: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-243-548-4>
- Karppinen, Kari. 2005. "Mediadiiversiteetti ja mittaamisen politiikka." *Tiedotustutkimus* 28 (2): 28–34. <https://doi.org/10.23983/mv.62591>
- Karppinen, Kari. 2006. "Media Diversity and the Politics of Criteria." *Nordicom Review* 27 (2): 53–68. <https://doi.org/10.1515/nor-2017-0230>
- Karppinen, Kari. 2007. "Against naïve pluralism in media politics: on the implications of the radical-pluralist approach to the public sphere." *Media, Culture & Society* 29 (3): 495–508. <https://doi.org/10.1177/0163443707076192>
- Klapper, Joseph T. 1960. *The effects of mass communication*. New York: Free Press.
- Klein, Adam. 2023. "Capturing the Media: Similarities Between Viktor Orbán's and Donald Trump's Media Aspirations." *International Journal of Communication* 17: 6697–6717.
- Klimkiewicz, Beata. 2015. "Cultural and geographical dimensions of media pluralism." Teoksessa *Media pluralism and diversity: Concepts, risks and global trends*, toimittaneet Peggy Valcke, Miklós Sükösd ja Robert G. Picard, 82–106. Lontoo: Palgrave Macmillan.

- Klimkiewicz, Beata. 2017. "State, media and pluralism: Tracing roots and consequences of media policy change in Poland." *Publizistik* 62: 197–213. <https://doi.org/10.1007/s11616-017-0337-5>
- Lehtisaari, Katja, Mikko Grönlund, Heikki Hellman, Tuomas Ranti ja Risto Suikkanen. 2024. *Median keskittyminen ja mediasisältöjen moninaisuus Suomessa*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2024: 6. Helsinki: Valtioneuvoston kanslia. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165517>
- Lippmann, Walter. 1922. *Public Opinion*. New York: Harcourt, Brace and Company. <https://archive.org/details/publicopinion00lippgoog>
- Lippmann, Walter. 1935. "The Press and Public Opinion." *Political Science Quarterly* 46 (2): 161–170. <https://doi.org/10.2307/2142743>
- Loeberbach, Felicia, Judith Moeller, Damian Trilling ja Wouter van Atteveldt. 2020. "The Unified Framework of Media Diversity: A Systematic Literature Review." *Digital Journalism* 8 (5): 605–642. <https://doi.org/10.1080/21670811.2020.1764374>
- Mancini, Paolo. 2012. "Media Fragmentation, Party System, and Democracy" *The International Journal of Press/Politics* 18 (1): 43–60. <https://doi.org/10.1177/1940161212458200>
- McQuail, Denis. 1992. *Media performance*. Lontoo, Sage.
- Mill, John Stuart. 2003 [1859]. "On Liberty." Teoksessa *On Liberty. Rethinking the western tradition*, toimittaneet David Bromwich ja George Kateb, 73–175. New Haven: Yale University Press.
- Mykkänen, Markus ja Ville Manninen. 2019. "Tutkimuksen puute on uhka median moninaisuudelle." *Tieteessä tapahtuu* 37 (6): 3–8. <https://journal.fi/tt/article/view/87226/46208>
- Napoli, Philip M. 1997. "Rethinking Program Diversity Assessment: An Audience-Centered Approach." *Journal of Media Economics* 10 (4): 59–74. https://doi.org/10.1207/s15327736me1004_4
- Napoli, Philip M. 1999a. "The Marketplace of Ideas Metaphor in Communications Regulation." *Journal of Communication* 49 (4): 151–169. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02822.x>
- Napoli, Philip M. 1999b. "Deconstructing the diversity principle." *Journal of Communication* 49 (4): 7–34. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1999.tb02815.x>
- Nieminen, Hannu, Minna Aslama ja Mervi Pantti. 2005. *Media ja demokratia Suomessa. Kriittinen näkökulma*. Oikeusministeriön julkaisuja 2005:11. Helsinki: Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:952-466-297-3>
- Neuman, W. Russell ja Lauren Guggenheim. 2011. "The Evolution of Media Effects Theory: A Six-Stage Model of Cumulative Research." *Communication Theory* 21 (2): 169–196. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2885.2011.01381.x>
- Neuvonen, Riku ja Kari Karppinen. 2016. "Viestintäpolitiikkaa hatusta? Avoimuus ja osallistuminen tietoyhteiskuntakaaren valmistelussa." *Media & viestintä* 39 (1): 73–83. <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61435>
- Nicholas, Siân. 2014. "The Reithian legacy and contemporary public service ethos." Teoksessa *The Routledge Companion to British Media History*, toimittaneet Martin Conboy ja John Steel, 323–333. Lontoo: Routledge.
- Niemi, Mari K. ja Ville Pitkänen. 2016. "Gendered use of experts in the media: Analysis of the gender gap in Finnish news journalism." *Public Understanding of Science* 26 (3): 355–368. <https://doi.org/10.1177/0963662515621470>
- Page, Matthew J., Joanne E. McKenzie, Partick M. Bossuyt ym. 2021. "The PRISMA 2020 statement: an updated guideline for reporting systematic reviews." *BMJ* 372: 1–9. <https://doi.org/10.1136/bmj.n71>

- Perälä, Annu ja Mari K. Niemi. 2018. "Asylum Seekers Arrived, Elites Occupied the Air: Topics and Interviewees in YLE's Magazine Programmes During the 'Asylum-Seeker Crisis.'" *Nordicom Review* 39 (2): 79–93. <https://doi.org/10.2478/nor-2018-0013>
- Picard, Robert ja Victor Pickard. 2017. *Essential Principles for Contemporary Media and Communications Policymaking*. Reuters Institute for the Study of Journalism. Oxford: University of Oxford. <http://dx.doi.org/10.60625/risi-kfr4-2t29>
- Pietilä, Veikko. 1994. "Perspectives on our past: Charting the histories of mass communication studies." *Critical Studies in Mass Communication* 11 (4): 346–361. <https://doi.org/10.1080/15295039409366910>
- Raeijmaekers, Danielle ja Pieter Maesele. 2015. "Media, pluralism and democracy: what's in a name?" *Media, Culture & Society* 37 (7): 1042–1059. <https://doi.org/10.1177/0163443715591670>
- Railo, Erkkä ja Sini Ruohonen. 2016. "Vaalikampanjat ja julkisuuden agenda." Teoksessa *Poliittisen osallistumisen eriytyminen: Eduskuntavaalitutkimus 2015*, toimittaneet Kimmo Grönlund ja Hanna Wass, 74–94. Oikeusministeriön julkaisu 28/2016. Helsinki: Oikeusministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-259-517-1>
- Reunanen, Esa, Noora Alanne, Koko Hubara, Perttu Kauppinen, Esa Mäkinen, Noora Shingler ja Kalle Silfverberg. 2024. *Uutismedia verkossa 2024. Reuters-instituutin Digital News Report - Suomen maaraportti*. Helsinki: Media-alan tutkimussäätiö. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-3504-5>
- Roessler, Patrick. 2007. "Media Content Diversity: Conceptual Issues and Future Directions for Communication Research." *Annals of the International Communication Association* 31 (1): 464–520. <https://doi.org/10.1080/23808985.2007.11679073>
- Schröder, Kim Christian, Mark Blach-Ørsten ja Mads Kæmgaard Eberholst. 2024. "Nordic media welfare states in comparative perspective: Unpacking audience fragmentation and polarisation." Teoksessa *The Future of the Nordic Media Model: A Digital Media Welfare State?* toimittaneet Peter Jakobsson, Johan Lindell ja Fredrik Stiernstedt, 25–54. Göteborg: Nordicom. <https://doi.org/10.48335/9789188855893-1>
- Splichal, Slavko. 2007. "Does History Matter? Grasping the Idea of Public Service at its Roots." Teoksessa *From Public Service Broadcasting to Public Service Media*, toimittaneet Gregory Ferrell Lowe ja Jo Bardoel, 237–256. Göteborg: Nordicom.
- Street, John. 2001. *Mass Media, Politics and Democracy*. New York: Palgrave.
- Surowiec, Paweł ja Václav Štětka. 2019. "Introduction: media and illiberal democracy in Central and Eastern Europe." *East European Politics* 36 (1): 1–8. <https://doi.org/10.1080/21599165.2019.1692822>
- Trevisan, Matteo, Václav Štětka ja Marko Milosavljević. 2024. "Tools and strategies of political capture of the media in Europe." Teoksessa *Media Pluralism in the Digital Era*, toimittaneet Elda Brogi, Iva Nenadić ja Pier Luigi Parcu, 116–132. Lontoo: Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003437024>
- van der Wurff, Richard. 2011. "Do audiences receive diverse ideas from news media? Exposure to a variety of news media and personal characteristics as determinants of diversity as received." *European Journal of Communication* 26 (4): 328–342. <https://doi.org/10.1177/0267323111423377>
- Yadlin, Aya ja Oranit Klein-Shagrir. 2024. "Public service media and diversity in the digital media landscape: Opportunities and limitations for social justice." *Studies in Social Justice* 18 (1): 165–179. <https://doi.org/10.26522/ssj.v18i1.4097>
- Ylikoski, Matleena ja Laura Ahva. 2024. "Journalismin moniäänisyys osana median monimuotoisuuden ilmiötä." *Media & viestintä* 47 (4): 105–129. <https://doi.org/10.23983/mv.148569>
- Zollmann, Florian. 2019. "Bringing Propaganda Back into News Media Studies." *Critical Sociology* 45 (3): 329–345. <https://doi.org/10.1177/0896920517731134>

The state of media diversity research in Finland: A systematic literature review 2000–2023

Media diversity is a significant factor in democratic societies. It promotes the effective, fair and purposeful functioning of the political system. Understanding of the state of media diversity is therefore important, and the need for this kind of information is further emphasised by the EU Media Freedom Act, which will be implemented in 2025. In this article we assess Finnish media diversity research by means of a systematic literature review covering the years 2000–2023. We classify the extant research into 11 subcategories of media diversity. We also examine the media covered by the research, the regional coverage of the research, and the research methods used. Our intention is to assess the coverage of Finnish media diversity research in relation to the needs of the political system. Based on the results, there are significant research gaps, and the diversity research has also decreased further in the 2020's. The current research focuses heavily on only certain media diversity subcategories and media. The vast majority of the diversity research is purely quantitative. Much of the work is concentrated onto a relatively small number of researchers, although many more have participated in the research to a lesser extent. Overall, research on Finnish media's diversity is insufficient for the needs of a coherent media policy or the application of the Freedom of the Media Act.

KEYWORDS: diversity, media, media studies, media policy, systematic literature review

Kirjoittajat

Ville Manninen, FT, yliopistonopettaja

Ville Manninen on väitellyt journalistiikan oppiaineesta ja työskentelee opettajana ja tutkijana Jyväskylän yliopistossa. Hän on tutkinut muun muassa median moninaisuutta, sanomalehdistön keskittymistä sekä journalistisen työn muutosta.

Markus Mykkänen, FT, yliopistonlehtori

Markus Mykkänen on viestinnän johtamisen yliopistonlehtori Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulussa. Hänen tutkimuksensa on keskittynyt organisaatioiden mediasuhteisiin, kriisiviestintään, poliittiseen vaikuttamiseen sekä median moninaisuuteen.

Viitteet

- 1 Euroopan unioni. 2024. "Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2024/1083." <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32024R1083>
- 2 Karina Horsti ja Gunilla Hultén (2011) tosin sijoittavat moninaisuuden käsitteen markkinaehtoistumisen vasta 2000-luvulle.
- 3 Ketjun yhteydessä viitataan usein juuri Philip Napolin (1999b) esitykseen, mutta saman kolmivaiheisen prosessimallin on muotoillut aiemmin myös Denis McQuail (1992, 155–159).